

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М. П. ДРАГОМАНОВА**

ДЕНИСОВА ЛОЛІТА ВІКТОРІВНА

УДК 796.011.3.071+796.777.3:378.22:004(043.3)

**ТЕОРЕТИЧНІ І МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ
ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ З ВИКОРИСТАННЯМ
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора педагогічних наук

Київ – 2020

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Національному університеті фізичного виховання і спорту України, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор
СУЩЕНКО Людмила Петрівна,
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова,
завідувач кафедри фізичної реабілітації.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
ДАНИЛЕВИЧ Мирослава Василівна,
Львівський державний університет фізичної
культури імені Івана Боберського,
декан факультету фізичної терапії та ерготерапії;

доктор педагогічних наук, професор
ЛЯННОЙ Юрій Олегович,
Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка, ректор;

доктор педагогічних наук, професор
СВАТЬЄВ Андрій Вячеславович,
Запорізький національний університет,
завідувач кафедри фізичної культури і спорту.

Захист відбудеться 24 грудня 2020 року об 11.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.19 у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9) та на сайті університету <http://www.npu.edu.ua>.

Автореферат розісланий 24 листопада 2020 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

М. Ю. Ляшенко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Перехід до цифрової економіки сприяв глибокому й інтенсивному проникненню інформаційних технологій в освітній процес, обумовивши, з одного боку, нові тренди розвитку вищів, а з іншого – жорсткіші вимоги до компетентності майбутнього фахівця. Цифрові освітні ресурси стають дієвими інструментами тих закладів, які впроваджують діджиталізацію у свою діяльність, персоналізуючи освітній процес і спрощуючи виконання численних навчальних завдань. Водночас колишні моделі компетенцій майбутніх магістрів потребують перегляду й переорієнтації на реалії глобальної економіки й інформаційного суспільства, а отже – на конкурентоздатного випускника, готового до викликів і можливостей цифрової трансформації.

В основу ефективної професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій покладено основні положення нормативних документів, зокрема Законів України «Про освіту» (2016), «Про вищу освіту» (2014), «Про фізичну культуру і спорт» (2018), Концепції розвитку освіти України на період 2015 – 2025 роки, Стратегії інноваційного розвитку України на 2010 – 2020 роки в умовах глобалізаційних викликів (2010), Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013).

Протягом останніх десяти років в Україні вдалося створити нормативно-правовий фундамент для розвитку сектору е-освіти, що знайшло своє відображення в Законі України «Про Національну програму інформатизації» (1998), «Концепції розвитку дистанційної освіти в Україні» (2000).

Науковий інтерес для дослідження становили праці, у яких розкриваються питання підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти (О. В. Биковська, Н. М. Дем'яненко, М. С. Корець, О. В. Матвієнко, Н. Г. Протасова, Н. М. Рідей, С. О. Сисоєва, О. Л. Шевнюк та ін.); інноваційних підходів до професійної підготовки майбутніх магістрів у закладах вищої освіти (Н. Г. Батечко, Н. В. Бахмат, Л. І. Воротняк, Т. О. Дмитренко, Г. Я. Загричук і В. П. Марценюк, І. В. Серєда, В. В. Третько, М. А. Умрик, Г. Х. Яворська та ін.); модернізації професійної підготовки майбутніх фахівців для сфери фізичної культури і спорту (О. Ю. Ажиппо, Н. О. Белікова, М. М. Василенко, М. В. Данилевич, П. Б. Джуринський, Л. І. Іванова, Є. А. Захаріна, Р. П. Карпюк, Р. В. Клопов, А. П. Конох, Ю. О. Лянний, С. В. Мединський, Є. О. Павлюк, А. В. Сватєєв, Н. І. Степанченко, Л. П. Сущенко, О. В. Тимошенко та ін.); підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту (І. Іваній, С. Мішин, Є. В. Скриплева та Т. В. Скобликова, С. Табінська, С. А. Чернігівська та В. Б. Бакурідзе-Маніна та ін.); теорії та методики фізичної культури (В. Г. Ареф'єв, В. П. Іващенко та О. П. Безкопильний, В. О. Кашуба, Т. Ю. Круцевич, Б. М. Шиян та ін.); спорту як соціального явища, що складається на основі спортивних змагань та спеціальної підготовки до них (О. В. Базильчук, Л. П. Матвєєв, С. Ф. Матвєєв та О. В. Борисова, В. М. Платонов, О. А. Шинкарук та ін.); упровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес вищої школи (В. Ю. Биков, Р. С. Гуревич, М. І. Жалдак, М. Ю. Кадемія, С. С. Кізім, А. П. Кобися, Т. І. Коваль,

Л. Л. Макаренко, В. В. Осадчий, О. М. Спирін, М. О. Топузов та ін.); застосування інформаційно-комунікаційних технологій у зарубіжних закладах вищої освіти (Т. Chan, L. Chao, A. Chelikani, S. Lohr, P. Mell, J. R. van Seters, R. Shor, M. Warschauer, Y. Zhang та ін.).

Водночас аналіз літературних джерел засвідчив відсутність цілісного наукового дослідження професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Актуальність обраної проблеми та доцільність дослідження підкреслюються суперечностями, які виникають між:

- потребою держави у висококваліфікованих і мобільних магістрах фізичної культури і спорту та відсутністю теоретичних і методичних засад професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій;

- зростанням вимог суспільства до якості професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту в закладах вищої освіти та відсутністю системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій;

- наявністю позитивних здобутків зарубіжних закладів вищої освіти щодо професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту й фрагментарністю їх використання у вітчизняній вищій школі;

- наявним вітчизняним досвідом професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту в закладах вищої освіти та усвідомленням гострої потреби в модернізації навчально-методичного та інформаційного забезпечення освітнього процесу, який здійснюється з використанням інформаційно-комунікаційних технологій;

- необхідністю цілеспрямованої професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій та нерозробленістю концепції, моделі системи та педагогічних умов цієї професійної підготовки в закладах вищої освіти;

- сучасними тенденціями інформатизації вищої освіти та недостатнім їх урахуванням у створенні інформаційно-освітнього середовища вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту на основі єдності принципів «Social – Mobile – Access – Regulated – Technology», де Social – соціальна орієнтованість, Mobile – мобільність, Access – доступність, Regulated – керованість, Technology – технологічність.

Соціальна значущість проблеми ефективної професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, її актуальність та доцільність, недостатня теоретична й практична розробленість, необхідність розв'язання виявлених суперечностей зумовили вибір теми дисертаційної роботи **«Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Роботу виконано відповідно до Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2011 – 2015 рр. Міністерства України у справах сім'ї, молоді та

спорту за темою «Методологічні та нормативно-правові засади організації фізкультурної освіти та кадрового забезпечення у сфері фізичної культури і спорту» (номер державної реєстрації 0111U001717, шифр 1.5), Плану НДР Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2016 – 2020 рр. за темою «Технологія проектування хмаро-орієнтованого навчального середовища кафедри закладу вищої освіти з фізичної культури і спорту» (№ державної реєстрації 0118U002067, шифр 1.13); за темою, що фінансується за рахунок коштів державного бюджету МОН України «Технологія проектування інформаційного середовища закладу вищої освіти з фізичної культури і спорту» (№ державної реєстрації 0119U000307, шифр 1.5).

Тему дисертації затверджено Вченою радою Національного університету фізичного виховання і спорту України (протокол № 6 від 23 січня 2014 року) та узгоджено в бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 9 від 18 грудня 2014 року).

Мета дослідження полягає в розробленні системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій та експериментальній перевірці її на практиці.

Відповідно до мети визначено такі **завдання дослідження**:

1. З'ясувати стан розробленості проблеми професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій у науковій літературі та педагогічній практиці вітчизняних і зарубіжних закладів вищої освіти.

2. Розкрити зміст структурних компонентів готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

3. Визначити критерії, показники та охарактеризувати рівні сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту.

4. Розробити авторську концепцію професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

5. Розробити систему професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

6. Експериментально перевірити ефективність розробленої системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх магістрів фізичної культури і спорту в закладах вищої освіти.

Предмет дослідження – система професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Концепція дослідження охоплює методологічний, теоретичний та методичний концепти.

Провідною ідеєю концепції дослідження є положення про те, що професійна підготовка майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій передбачає: надання якісних освітніх послуг з професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури в закладах вищої освіти; урахування позитивних здобутків зарубіжного досвіду такої підготовки; розвиток інтелектуальних і творчих здібностей майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, підвищення їхнього прагнення до самостійної освітньої діяльності; наявність відкритого доступу до інформації та відповідність її освітнім, науковим і професійним потребам майбутніх магістрів фізичної культури і спорту; виконання онлайн-магістрантами фізичної культури і спорту різних видів навчальної роботи; доступ до інформаційних освітніх ресурсів майбутніх магістрів-спортсменів, що займаються згідно з індивідуальним графіком; орієнтацію майбутніх магістрів на профіль майбутньої професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту; розширення можливостей у комунікаціях науково-педагогічних працівників і майбутніх магістрів фізичної культури і спорту; здійснення науково-педагогічними працівниками онлайн-оцінювання результатів виконання магістрантами фізичної культури і спорту завдань самостійної роботи; включення широкого вибору навчального програмного забезпечення та мережних технологій; активне поширення дистанційних технологій, вебтехнологій, Smart-технологій і хмарних технологій.

Методологічний концепт дослідження базується на розгляді професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій з позицій акмеологічного, аксіологічного, квалітологічного, компетентнісного, особистісно орієнтованого та системного методологічних підходів і принципів: науковості, наочності, систематичності та послідовності в навчанні, зв'язку теорії та практики, індивідуалізації, диференціації, колективного характеру навчання й виховання в поєднанні з розвитком індивідуальних особливостей особистості, варіативності предметного змісту професійної підготовки, академічної доброчесності.

Реалізація акмеологічного підходу в професійній освіті магістрів фізичної культури і спорту дозволяє здійснювати вплив на розвиток творчого потенціалу особистості магістранта, стимулювати професійну мотивацію, виявляти й плідно використовувати особистісні ресурси для досягнення вершин у професійній діяльності.

Аксіологічний підхід дозволяє ефективно формувати мотиви, інтереси, загальні та професійно важливі ціннісні орієнтації майбутніх магістрів фізичної культури і спорту.

Реалізація квалітологічного підходу дозволяє здійснювати управління процесом підвищення якості системи підготовки та організації моніторингу якості освітнього процесу професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Застосування компетентнісного підходу дозволяє розгорнути траєкторію освітнього процесу на формування професійної компетентності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту в закладах вищої освіти із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій.

Особистісно орієнтований підхід надає можливість індивідуалізації процесу підготовки магістрів фізичної культури і спорту, створення персонального навчального середовища для організації особистої траєкторії отримання знань магістрантами, реалізованого засобами сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Реалізація системного підходу дозволяє розглянути професійну підготовку майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій як систему, багатоелементна структура якої складається з мети, завдань, змісту, форм, методів, засобів, методичного забезпечення та прогнозованих результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Теоретичний концепт дослідження передбачає обґрунтування поняттєво-категоріального апарату дослідження професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій; розкриття в авторському тлумаченні сутності понять «професійна підготовка майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій», «готовність до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій», «професійна компетентність магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій», «інформаційно-комунікаційна компетентність магістрів фізичної культури і спорту» та «інформаційно-освітнє середовище вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту»; а також обґрунтування та розроблення авторської концепції професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Технологічний концепт дослідження передбачає розкриття змісту структурних компонентів готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій; визначення критеріїв, показників і характеристики рівнів сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту; виявлення та теоретичне обґрунтування педагогічних умов професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій; розроблення моделі системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Методичний концепт дослідження передбачає створення навчально-методичного забезпечення професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій та оцінювання ефективності системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій через здійснення експериментальної перевірки.

Загальна гіпотеза базується на припущенні про те, що професійна підготовка майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-

комунікаційних технологій буде ефективною та якісною, якщо здійснюватиметься на основі впровадження розробленої системи, яка враховує сучасні тенденції вітчизняного й зарубіжного досвіду вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту.

Загальна гіпотеза конкретизується в *часткових гіпотезах*, відповідно до яких професійна підготовка майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій буде ефективною, якщо:

– врахувати основні положення авторської концепції професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій;

– застосувати в освітньому процесі виявлені та теоретично обґрунтовані педагогічні умови професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій: створення інформаційно-освітнього середовища вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту; реалізацію потенціалу інформаційно-комунікаційних технологій у процесі опанування майбутніми магістрами фізичної культури і спорту дисциплінами спеціальності 017 Фізична культура і спорт; застосування хмарних технологій в освітньому процесі професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту;

– розробити та впровадити навчально-методичне забезпечення професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка здійснюється з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Методи дослідження. Для виконання поставленої мети та розв'язання завдань дослідження використовувалися такі методи:

– *теоретичні*: аналіз психолого-педагогічної, філософської, методичної літератури та літератури з фізичної культури та спорту, нормативно-правових документів Міністерства освіти і науки України, нормативних документів у сфері фізичної культури та спорту, підручників і навчальних посібників, ретроспективний аналіз, компаративний аналіз, вивчення власного досвіду викладацької діяльності у вищій школі – з метою з'ясування стану розробленості проблеми професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій у науковій літературі та педагогічній практиці вітчизняних і зарубіжних закладів вищої освіти; абстрагування та структурно-системний аналіз – з метою розкриття змісту структурних компонентів готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій; систематизація та синтез для визначення критеріїв, показників і характеристики рівнів сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту; узагальнення та проектування – з метою розроблення авторської концепції професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій; моделювання – для розроблення системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій;

– *емпіричні*: анкетування, тестування, опитування, бесіди, спостереження,

педагогічний експеримент – з метою здійснення експериментальної перевірки ефективності розробленої системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій;

– *статистичні*: з метою кількісного та якісного аналізу отриманих емпіричних даних використовувалися описова статистика, методи параметричної і непараметричної статистики, критерій узгодженості Пірсона χ^2 ; експертний аналіз даних (з використанням коефіцієнту конкордації W), факторний аналіз даних.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що *вперше*:

– науково обґрунтовано теоретичні й методичні засади професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій;

– розроблено та експериментально перевірено систему професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій;

– розроблено авторську концепцію професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій;

– подано авторське тлумачення понять «професійна підготовка майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій», «готовність до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій», «професійна компетентність магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій», «інформаційно-комунікаційна компетентність магістрів фізичної культури і спорту» та «інформаційно-освітнє середовище вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту»;

– репрезентовано алгоритм функціонування інформаційно-освітнього середовища вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту;

– *уточнено* зміст структурних компонентів готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій (мотиваційний, інформаційно-когнітивний, операційний, емоційно-вольовий та орієнтаційний); критерії (мотиваційно-ціннісний, пізнавальний, діяльнісний, емоційно-вольовий, рефлексивний), показники та рівні (високий, середній, низький) сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту;

– *удосконалено* педагогічну діагностику оцінювання рівнів сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту;

– *подальшого розвитку* набули теоретичні положення щодо структури (змістова, організаційна та технологічна складові) інформаційно-освітнього середовища вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту; змістове

наповнення таких навчальних дисциплін, як «Комп'ютерна техніка», «Основи науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту» та «Інформаційні технології у науковій діяльності з фізичної культури і спорту».

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробленні та впровадженні в освітній процес вітчизняних закладів вищої освіти системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій; навчально-методичного забезпечення професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, яке включає: *монографію* «Професійна підготовка майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій: теорія та методика»; *навчальний посібник* «Измерения и методы математической статистики в физическом воспитании и спорте»; *методичні рекомендації* до виконання лабораторних робіт з дисципліни «Обчислювальна техніка. Табличний процесор MS EXCEL»; *навчально-методичні комплекси дисциплін* (на друкованих та електронних носіях): «Комп'ютерна техніка», «Основи науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту» та «Інформаційні технології у науковій діяльності з фізичної культури і спорту».

Навчально-методичні матеріали, розроблені в дисертації, можуть бути використані для складання навчальних планів і освітніх програм, під час написання навчальних посібників і методичних рекомендацій, що використовуються в професійній підготовці майбутніх магістрів фізичної культури і спорту в закладах вищої освіти, а також у системі підвищення кваліфікації для розширення можливостей професійного вдосконалення фахівців фізичної культури і спорту.

Основні положення та результати дослідження **впроваджено** в освітній процес Класичного приватного університету (довідка від 9 червня 2020 р. № 296), Національного університету фізичного виховання і спорту України (довідка від 16 червня 2020 р. № 001-461), Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (довідка від 17 червня 2020 р. № 57), Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту (довідка від 16 червня 2020 р. № 01.01-02/292), Східноєвропейського національного університету імені Л. Українки (довідка від 9 червня 2020 р. № 03-28/01/1261).

Особистий внесок здобувача. Усі представлені в дисертації наукові результати одержані самостійно. У спільних публікаціях авторові належить: вибір методів і прийомів аналізу якісних показників у спортивно-педагогічних дослідженнях [2, 3, 22, 24, 40]; обґрунтування на загальнонауковому рівні доцільності застосування методологічних підходів до професійної підготовки майбутніх фітнес-тренерів у закладах вищої освіти [11]; розробка структури інформаційно-освітнього середовища вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту [23]; оцінка впливу інформаційних технологій на активізацію навчально-пізнавальної діяльності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту в процесі їхньої професійної підготовки [5]; визначення структури, змісту тестових завдань та етапів упровадження інтегрованого тестування в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту [6]; з'ясування змісту оптимізації професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту

до майбутньої професійної діяльності із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій [4, 18, 21, 31, 39, 41]; аналіз стану розробки та впровадження стандартів вищої освіти в галузі знань «Фізичне виховання, спорт та здоров'я людини» [7]; характеристика специфіки професійної підготовки фахівців фізичної культури і спорту в закладах вищої освіти Австрії, Китаю [16, 49]; систематизація навчально-методичних матеріалів для студентів [42-44, 47, 48]; характеристика тезаурусу формування компетентностей майбутніх магістрів фізичної культури і спорту [14, 26, 29]; теоретичний аналіз літератури [10, 34, 50]; оцінка рівня фізичного здоров'я майбутніх фахівців фізичної культури і спорту в процесі застосування інформаційних і комунікаційних технологій [13, 19, 20, 32, 37, 45, 46]; накопичення емпіричних даних і систематизація інформаційного матеріалу щодо основних тенденцій використання інформаційних і комунікаційних технологій в освіті [28, 33, 35, 36, 38].

У дисертації ідеї співавторів не використовувалися.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження висвітлено та обговорено на науково-практичних конференціях, зокрема *міжнародних*: «Міжнародна діяльність університетів як фактор інноваційного розвитку вищої школи» (Маріуполь, 2015); «Актуальні проблеми фізичного виховання, реабілітації, спорту і туризму» (Запоріжжя, 2016); «Актуальні проблеми вищої професійної освіти» (Київ, 2017); «Фізична активність і якість життя людини» (Луцьк, 2017, 2018, 2019); «Сучасні біомеханічні та інформаційні технології у фізичному вихованні і спорті» (Київ, 2017); «Молодь та олімпійський рух» (Київ, 2017, 2018, 2019, 2020); *всєукраїнських*: «Інноваційні та інформаційні технології у фізичній культурі, спорті, фізичній терапії та ерготерапії» (Київ, 2018, 2019); «Сучасні біомеханічні та інформаційні технології у фізичному вихованні і спорті» (Київ, 2017, 2019); на міжнародних наукових конгресах: «Олімпійський спорт и спорт для всех» (Алматы, 2014); «Спорт. Олимпизм. Здоровье» (Молдова, 2016); «Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі» (Одеса, 2017); «Ценности, традиции и новации современного спорта» (Минськ, 2018); на засіданнях кафедри інноваційних та інформаційних технологій у фізичній культурі і спорті Національного університету фізичного виховання і спорту України.

Кандидатська дисертація на тему «Гіпермедійне інформаційне середовище навчання як засіб професійної підготовки фахівців з фізичного виховання і спорту» зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти була захищена у 2010 році в Національному університеті біоресурсів і природокористування України.

Матеріали кандидатської дисертації в тексті докторської дисертації не використовувалися.

Публікації. Основні наукові положення дисертаційного дослідження опубліковано в 51 науковій і навчально-методичній праці, серед яких такі: 1 монографія; 15 статей у наукових фахових виданнях України з педагогіки; 7 статей у зарубіжних наукових періодичних виданнях і виданнях, що віднесені до міжнародних наукометричних баз даних, зокрема 4 статті у виданні, віднесеному до міжнародної наукометричної бази Scopus; 16 наукових праць, які засвідчують

апробацію матеріалів дослідження на науково-практичних конференціях; 12 наукових праць, які додатково відображають наукові результати дисертації, серед яких 2 навчальні посібники, 4 навчально-методичні праці, 3 статті в наукових фахових виданнях України з фізичного виховання та спорту, 1 свідоцтво про реєстрацію авторського права на комп'ютерну програму.

Структура й обсяг дисертації. Наукова робота складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, шести розділів, висновків, списку використаних джерел (675 найменувань) та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 568 сторінок, серед них 398 сторінок основного тексту. Дисертація містить 32 таблиці та 54 рисунки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність проблеми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і концепцію дослідження; розкрито методи дослідження, його наукову новизну, практичне значення; подано відомості про особистий внесок здобувача, апробацію та впровадження результатів дослідження, кандидатську дисертацію та публікації автора, структуру й обсяг дисертації.

У першому розділі **«Теоретико-методологічні аспекти професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій»** розглянуто професійну підготовку майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій як науково-теоретичну проблему; охарактеризовано поняттєво-категоріальний апарат дослідження професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій; розкрито методологію дослідження підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій.

Науковці (Т. О. Дмитренко, Ю. О. Лянной, Є. В. Скриплева та Т. В. Скобликова, С. А. Чернігівська, Г. Х. Яворська та ін.) акцентують увагу на необхідності оптимізації магістерської підготовки у вітчизняних закладах вищої освіти й спрямування її на формування високоосвіченої особистості, здатної до творчої діяльності, готової до самореалізації та самовизначення в професійній, суспільній і особистій сферах життєдіяльності.

Вчені (Т. І. Коваль, В. В. Третько, М. А. Умрик та ін.) вказують, що стрімка комп'ютеризація суспільства, як у нашій державі, так і за кордоном, висуває нові вимоги до організації освітнього процесу в закладах вищої освіти. На перший план виходить питання забезпечення майбутніх магістрів високоефективним інструментарієм для розв'язання навчальних задач.

Дослідники (О. С. Гадючко, І. Б. Гринченко, Ю. В. Драгнєв, Р. В. Клопов, Є. О. Павленко, А. В. Сватєєв, О. Ю. Сухобок та ін.), розкриваючи окремі аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій, підкреслюють їх значення для якісно нового опанування студентами навчальних дисциплін.

До поняттєво-категоріального апарату дослідження професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій віднесено такі поняття: «підготовка», «професійна підготовка», «професійна підготовка майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій», «готовність», «готовність фахівця до професійної діяльності», «професійна готовність», «готовність до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій», «компетенція», «компетентність», «професійна компетентність», «магістр», «педагогічна освіта магістрів», «професійна компетентність майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій», «фізична культура», «фізична культура особистості», «фізична культура особистості фахівця фізичного виховання та спорту», «фізичне виховання», «спорт», «інформаційна компетентність», «інформаційно-комунікаційна компетенція», «інформаційно-комунікаційна компетентність» та «інформаційно-комунікаційна компетентність магістрів фізичної культури і спорту».

Подано авторське тлумачення понять:

– професійна підготовка магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій розглядається як освітній процес, у який інтегровано програмні та технічні засоби збору, обробки й поширення інформації, що дозволить майбутнім магістрам ефективно реалізовувати професійні функції з метою підвищення фізичної та інтелектуальної активності людей, їх фізичного вдосконалення або досягнення ними вищих спортивних результатів;

– готовність до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, розглядається як результат підготовки особистості, що виявляється в мобілізації її фізіологічних і психологічних систем, інтелектуальних, компетентнісних і мотиваційних ресурсів, а також знань про застосовність продуктів цифрової трансформації відповідної галузі для ефективного виконання професійних обов'язків на засадах колаборизму, активності, інноваційності й результат-зорієнтованості;

– професійна компетентність майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, розглядається як сукупність професійних і особистісних якостей майбутніх магістрів, яка відображає наявність їхньої мотивації та інтересу до діяльності у сфері фізичної культури і спорту, базується на забезпеченні рухової активності індивідів, передбачає оволодіння знаннями педагогічної, тренерської діяльності, практичним досвідом з оздоровлення різних верств населення та залучення їх до занять фізичними вправами;

– інформаційно-комунікаційна компетентність магістрів фізичної культури і спорту розглядається як динамічний конструкт, що базується на набутих теоретичних знаннях, практичних уміннях і навичках, здатності особистості до оволодіння новими інформаційними технологіями, вільному орієнтуванні в

інформаційному просторі та забезпечує ефективну реалізацію поставлених завдань у науковій і професійній діяльності, професійний розвиток та самореалізацію.

Показано, що синтез акмеологічного, аксіологічного, квалітологічного, компетентнісного, особистісно орієнтованого та системного методологічних підходів дозволив найбільш оптимально розглянути проблемність, наповнення й особливості професійної підготовки магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

У другому розділі **«Досвід професійної підготовки магістрів фізичної культури і спорту в зарубіжних закладах вищої освіти»** проаналізовано досвід професійної підготовки магістрів фізичної культури і спорту в Латвії; вивчено австрійський досвід професійної підготовки магістрів фізичної культури і спорту у вищій школі; розкрито особливості професійної підготовки магістрів фізичної культури і спорту в закладах вищої освіти Китаю.

Здійснено концептуальний аналіз досвіду підготовки магістрів з фізичної культури та спорту в таких країнах, як Латвія, Австрія та Китай. Вказано, що в Латвії на підставі акредитованих освітніх програм у закладах вищої освіти здобуваються академічна освіта (бакалавр, магістр, академічні ступені, вчений ступінь (доктор)); вища професійна освіта (IV та V рівні професійної кваліфікації – професійні ступені бакалавра та магістра).

Latvian Academy of Sport Education (Латвійська академія спортивної педагогіки) є єдиним університетом серед спеціалізованих закладів вищої освіти Латвії, який здійснює підготовку фахівців зі спорту. Акцентовано увагу на тому, що метою магістерської програми «Спортивна наука» є забезпечення професійного навчання зі спортивної науки відповідно до державних економічних, культурних і соціальних потреб у контексті спортивної науки; забезпечення професійних досліджень, що ґрунтуються на теоріях спортивної науки, які відповідають професійним стандартам та мають практичну реалізацію у сфері освіти та спорту. Навчальний план підготовки магістра за напрямом «Спортивна наука» розрахований на два роки й становить 97,5 кредита ECTS. Основний зміст програми містить п'ять блоків: 1) навчальні курси, що забезпечують здобуття знань з найновіших досягнень у теорії та практиці спорту (22,5 кредита ECTS); 2) навчальні курси, пов'язані з науково-дослідною роботою, творчою роботою, проектуванням та управлінням у сфері спорту (13,5 кредита ECTS); 3) навчальні курси, спрямовані на опанування знань з педагогіки та психології (9 кредитів ECTS); 4) педагогічна практика (7,5 кредита ECTS); 5) магістерський державний іспит, частиною якого є розробка та захист магістерської роботи (45 кредитів ECTS). В Австрії одним із закладів вищої освіти, який здійснює підготовку фахівців у галузі спортивних наук, є Universität Wien (лат. Alma Mater Rudolphina Vindobonensis) (Віденський університет), який входить у першу сотню найкращих закладів вищої освіти Європи. Магістерська програма «Спортивна наука» цього університету надає студентам можливість застосовувати свої знання та компетенції в наукових, технічних, медичних, гуманітарних та суспільно-наукових підгалузях спортивної науки для того, щоб вирішувати практичні питання, пов'язані зі спортом. Випускники мають змогу працювати у сфері коучингу та управління в різних видах спорту та спортивних секторах. Розглянуто складові магістерської

програми «Спортивні науки» в Universität Innsbruck (Інсбрукському університеті імені Леопольда і Франца), за якою здійснюється підготовка фізкультурних кадрів, які мають поглиблену та вищу спортивну наукову кваліфікацію, що дозволяє їм після завершення закладу вищої освіти обіймати управлінські посади, пов'язані зі спортом, виконувати широкий спектр функцій планування та прийняття рішень; будувати стратегії вирішення проблем та розробляти відповідні концепції їх успішної реалізації.

Одним з чотирьох провідних університетів у галузі фізичного виховання і спорту в Китаї є 武汉体育学院 (Уханський університет спорту, провінція Хубей). Програма підготовки магістрів за напрямом «Спортивна підготовка» (运动训练 (045202) 硕士专业学位研究生培养方案 є одним з чотирьох напрямів підготовки магістра з фізичного виховання й базується на поєднанні знань із сучасної спортивної підготовки, спортивної науки про людину та освіту. Майбутні магістри отримують навички викладання, організації спортивних тренувань та проведення змагань на високому рівні, враховуючи національні та місцеві традиції. З наполегливим спортивним духом, високою самодисципліною та прагненням до навчання, свідомим дотриманням академічної етики майбутні магістри повинні опанувати основні теорії спортивної підготовки, спортивну науку про людину, фізичне виховання та спорт; отримати знання з гуманітарних та соціологічних наук, розуміння проблематики досліджень у галузі спорту, оволодіти теоретичними знаннями та практичними навичками спортивної підготовки. Підкреслено, що магістри після отримання дипломів стають конкурентоспроможними на ринку праці в Китаї. Вони беруть участь та отримують нагороди в різних вітчизняних і закордонних спортивних заходах, мають академічні здобутки, зокрема за останні п'ять років були задіяні в 10 проєктах національного рівня, у т. ч. Головного державного управління в справах фізичної культури і спорту Китаю, отримали понад 10 державних нагород за наукові дослідження, зробили вагомий внесок у реалізацію планів «Олімпійська слава» та «Здоровий Китай 2030» (奥运争光”计划及“健康中国 2030”规划的实施做出了突).

Вказано на можливість вибіркової трансляції закордонної системи на вітчизняну модель функціонування закладів вищої освіти, які здійснюють підготовку кадрів для сфери фізичної культури і спорту.

Підкреслено, що партнерські відносини із закладами закордонного освітнього простору, зокрема розширення доступу до сучасних освітніх інновацій, сприятимуть підвищенню ефективності вищої освіти магістрів фізичної культури та спорту в нашій країні, уможливллять високий рівень підготовки конкурентоспроможних фахівців, які будуть затребувані як в Україні, так і за її межами.

У третьому розділі **«Педагогічна діагностика результатів професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій»** теоретично обґрунтовано структуру готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій; визначено критерії, показники та охарактеризовано

рівні сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту; розкрито методика оцінювання рівнів сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту.

До структурних компонентів готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури та спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, віднесено: мотиваційний, інформаційно-когнітивний, операційний, емоційно-вольовий та орієнтаційний.

Аналіз фахової наукової літератури, освітньо-професійних програм зі спеціальності 017 Фізична культура і спорт галузі знань 01 Освіта / Педагогіка та власний педагогічний досвід дозволили виокремити сукупність знань, необхідних майбутнім магістрам фізичної культури і спорту для реалізації професійних завдань: визначати особливості, протиріччя та перспективні напрями розвитку сучасної сфери фізичної культури і спорту в освіті та науці; знаходити нормативні документи, методичні та інформаційні матеріали для здійснення професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту в освіті та науці; описувати методологію наукового дослідження; демонструвати вміння міжособистісної комунікації та впливу на поведінку людини в різних суб'єктах сфери фізичної культури і спорту; використовувати сучасні методи самоосвіти, самовдосконалення та саморефлексії; використовувати іншомовний професійний матеріал у різних формах комунікації; здійснювати наукові дослідження з актуальних проблем сфери фізичної культури і спорту, використовуючи сучасні методи досліджень, дотримуючись вимог академічної доброчесності; готувати матеріали наукових досліджень до публікації в наукових виданнях; розробляти (самостійно або в складі групи) та організовувати реалізацію проєктів, спрямованих на розв'язання проблем інноваційного та підприємницького характеру у сфері фізичної культури і спорту; розробляти та організовувати заходи з популяризації серед різних груп населення сучасних знань про окремі напрями фізичної культури і спорту.

Акцентовано увагу на сукупності вмінь і навичок, якими повинні оволодіти майбутні магістри фізичної культури і спорту для реалізації професійних завдань відповідно до обраної спеціалізації (спеціалізація «Спорт»): розробляти плани підготовки спортсменів в обраному виді спорту відповідно до етапу багаторічної підготовки з урахуванням вікових, гендерних особливостей, сенситивних періодів і підходів до раціонального харчування; складати стратегічні документи (плани, програми) з вирішення організаційних, методичних, кадрових проблем у спорті; розробляти науково-методичне забезпечення дисциплін предметної сфери та проводити різні види навчальних занять у закладах вищої освіти; здійснювати комплексний контроль підготовленості спортсменів за допомогою сучасних медико-біологічних, біомеханічних, педагогічних методів досліджень; демонструвати вміння міжособистісної комунікації, у тому числі іноземною мовою, з фахівцями сфери фізичної культури і спорту та представниками інших професійних груп; застосовувати прикладне програмне забезпечення та інформаційно-комунікаційні технології для розв'язання конкретних задач практичної діяльності (вебтехнології, хмарні технології тощо); розробляти (самостійно або в складі групи) та організовувати реалізацію проєктів, спрямованих на розв'язання проблем

інноваційного та підприємницького характеру у сфері фізичної культури і спорту; застосовувати теоретичні положення менеджменту для розв'язання конкретних задач у сфері олімпійського спорту, зокрема в процесі підготовки спортсменів до змагань; демонструвати знання нормативно-правової бази науково-педагогічної діяльності в закладах вищої освіти; розробляти науково-методичне забезпечення дисциплін предметної сфери та проводити різні види навчальних занять у закладах вищої освіти; розробляти та реалізовувати програми підготовки спортсменів, застосовуючи нові знання й технології, що ґрунтуються на передових досягненнях спортивної науки, суміжних дисциплін, досвіду практики та науково-технічного прогресу; розробляти персональні фітнес-програми для клієнтів різного віку, статі та фізичного стану з рекомендаціями щодо раціонального харчування; застосовувати теоретичні положення менеджменту та маркетингу, прикладне програмне забезпечення та інформаційно-комунікативні технології для розв'язання конкретних задач у сфері фітнесу та рекреації.

Аналіз низки наукових розвідок та власний досвід викладацької діяльності дозволив визначити критерії сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, до яких віднесено: мотиваційно-ціннісний, пізнавальний, діяльнісний, емоційно-вольовий, рефлексивний.

Визначено показники сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту. Охарактеризовано рівні (високий, середній, низький) сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту.

Високий рівень сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту характеризується яскраво вираженою позитивною мотивацією до педагогічної, тренерської, методичної, організаційно-управлінської, дослідницької та агітаційно-пропагандистської роботи у сфері фізичної культури і спорту; стійким інтересом до професії у сфері фізичної культури і спорту; яскравим бажанням здійснювати ефективно професійну діяльність; чітко вираженими потребами, які можуть бути задоволені тільки в професійній діяльності; усвідомленим прагненням до самореалізації, самовдосконалення та професійного розвитку; ґрунтовним наміром побудувати кар'єру у сфері фізичної культури і спорту. Майбутні магістри ґрунтовно обізнані щодо професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту як основи їхнього кар'єрного зростання. У них яскраво виражене розуміння змісту, мети та завдань професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту. Вони ґрунтовно володіють сучасним понятійним апаратом, науковими концепціями, теорією та технологіями в обраному напрямі фізичної культури і спорту. Майбутні магістри володіють стійкими та систематизованими знаннями щодо прикладного програмного забезпечення та засобів інформаційно-комунікаційних технологій (вебтехнології, хмарні технології тощо) для розв'язання конкретних завдань професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту. У них достатньо розвинені вміння та навички щодо науково-методичного супроводу підготовки спортсменів в обраному виді спорту відповідно до етапу багаторічної підготовки. Вони ґрунтовно оволоділи досвідом самостійного розв'язання завдань, пов'язаних з розробкою та організацією заходів з популяризації серед різних груп населення

сучасних знань про окремі напрями фізичної культури і спорту. Їх характеризує стійка здатність до здійснення наукових досліджень з актуальних проблем у сфері фізичної культури і спорту. Вони правильно використовують сучасні методи досліджень та дотримуються вимог академічної доброчесності. Майбутні магістри опубліковують результати власних досліджень у наукових виданнях. Вони усвідомлено орієнтуються в застосуванні засобів інформаційно-комунікаційних технологій. Майбутні магістри вміють мобілізувати власні сили й долати труднощі на шляху досягнення поставленої мети, пов'язаної з ефективною професійною діяльністю у сфері фізичної культури і спорту. Вони правильно керують діями, виконання яких передбачається посадовими обов'язками магістрів з фізичної культури і спорту. При цьому в них яскраво виражена здатність до рефлексії власної готовності до професійної діяльності. Вони методично й правильно аналізують та оцінюють наявність власних професійно важливих якостей, необхідних для ефективної професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту.

Педагогічна діагностика оцінювання рівнів сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту здійснювалася за відповідними методиками.

Результат оцінювання рівнів сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту за мотиваційно-ціннісним критерієм встановлювався за допомогою використання опитувальника «Потреба в досягненні», автором якого є Ю. М. Орлов; за пізнавальним критерієм – встановлювався за допомогою використання розроблених автором тестових завдань для визначення рівня сформованості знань майбутніх магістрів фізичної культури та спорту щодо готовності до професійної діяльності, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій; за діяльнісним критерієм – встановлювався за допомогою розробленої автором «Картки для визначення рівня сформованості вмій та навичок майбутніх магістрів фізичної культури та спорту щодо готовності до професійної діяльності, які формуються в закладах вищої освіти із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій» та оцінювання рівня конкурентоспроможності особистості за адаптованою автором методикою В. І. Андрєєва; за емоційно-вольовим критерієм – встановлювався за допомогою використання тесту «Оцінка рівня творчого потенціалу особистості» та методики діагностики рівня невербальної креативності; за рефлексивним критерієм – встановлювався за допомогою використання методики дослідження рефлексивності, автором якої є А. В. Карпов, і методики самооцінки здатності до самоосвіти й саморозвитку особистості, автором якої є О. П. Сергеєнкова.

Підкреслено, що педагогічну діагностику оцінювання рівнів сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту було покладено в основу експериментальної перевірки розробленої системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

У четвертому розділі **«Розроблення системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій»** подано авторську концепцію професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з

використанням інформаційно-комунікаційних технологій; охарактеризовано авторську модель системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Акцентовано увагу на тому, що складовими системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій є концепція професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, модель системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій та навчально-методичне забезпечення.

На основі теоретичного аналізу наукових джерел літератури та власного досвіду викладацької діяльності в закладі вищої освіти сформульовано основні положення концепції професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій: 1. Професійна підготовка магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій базується на активній діяльності суб'єктів освітнього процесу та спрямовується на виявлення й розкриття їхніх творчих здібностей, задоволення потреб у фізичному, професійному, інтелектуальному, загальнокультурному й моральному розвитку, що стають запорукою успішності в глобалізованому інформаційно-пізнавальному просторі. 2. Особистісний потенціал майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, який формується та розвивається в умовах інтеграції, фундаменталізації, інформатизації, гуманізації, неперервності, диференціації, індивідуалізації, диверсифікації, багаторівневості та стандартизації освіти, стає підґрунтям для оволодіння професійно орієнтованими знаннями, вміннями та навичками, формування готовності до професійної діяльності та конкурентоспроможності в суспільстві. 3. Організація вищої освіти базується на студентоцентрованому навчанні майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, в умовах якого взаємодія науково-педагогічних працівників і студентів має характер сприяння та співпраці із застосуванням Інтернету, мультимедійних і гіпермедійних можливостей, вебтехнологій та хмарних технологій. 4. Процес надання освітніх послуг враховує вибір індивідуальної освітньої траєкторії майбутніми магістрами фізичної культури і спорту відповідно до їхніх власних інтересів, індивідуальних особливостей, спортивної підготовленості та уявлень про майбутню кар'єру й інформаційно-комунікаційну компетентність. 5. Диверсифікація змісту вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту спрямована на запровадження різноманітних освітніх технологій, включаючи інформаційно-комунікаційні технології, які повинні забезпечити здійснення різних варіантів освітніх програм для формування фахівців нової генерації у сфері фізичної культури і спорту. 6. Моніторинг рівнів сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту здійснюється на основі застосування інформаційно-комунікаційних технологій та з урахуванням поглядів стейкхолдерів, зацікавленість і відповідні дії яких спрямовані на підтримку й розвиток освітніх послуг.

Модель системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій є відкритою та поліфункціональною, вона складається з цільової, теоретико-методологічної, змістової, організаційно-технологічної та оцінювально-результативної підсистем (рис. 1).

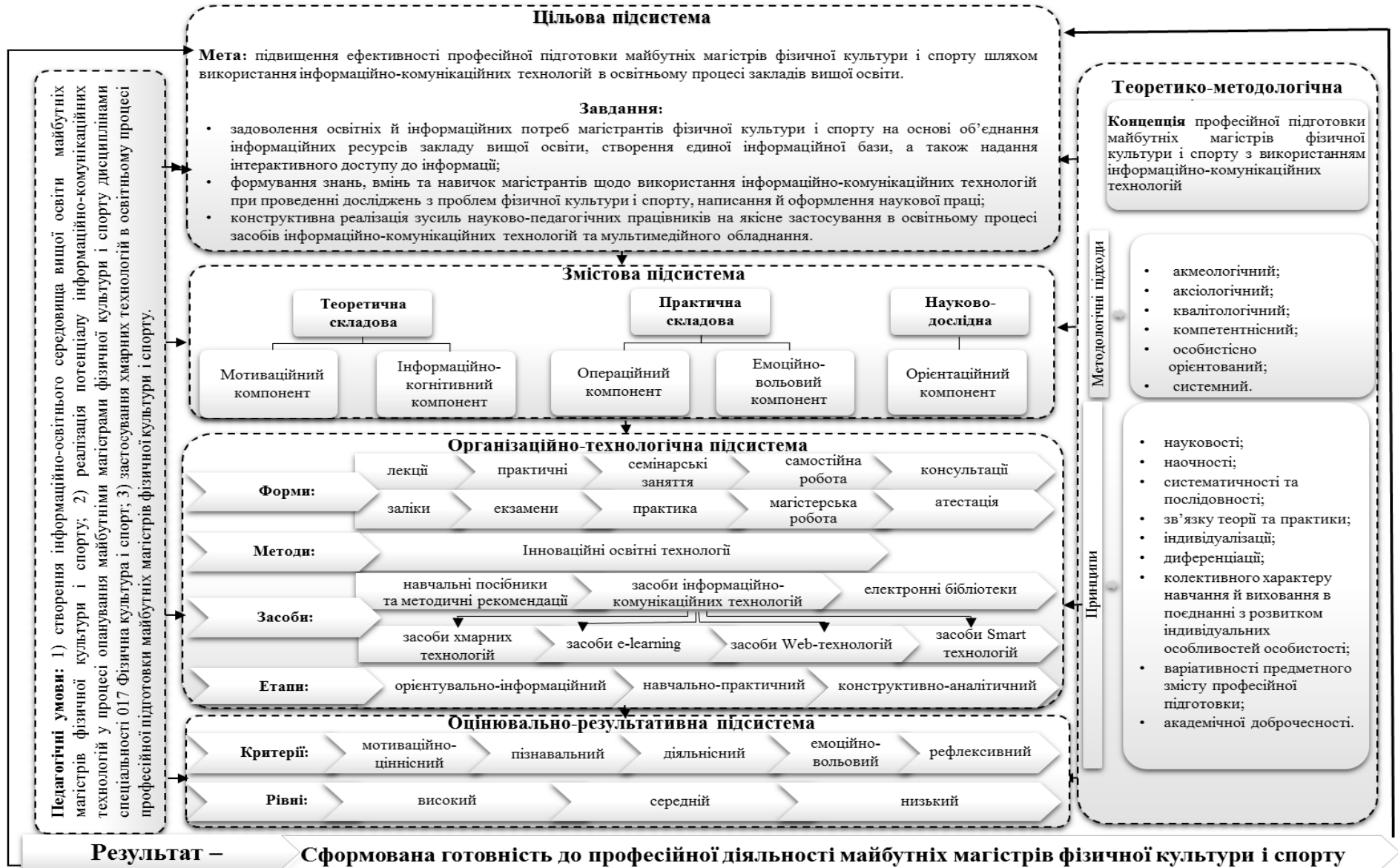

Рис. 1. Модель системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій

Розроблена модель системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій ґрунтується на пріоритетних методологічних підходах, принципах і педагогічних умовах як внутрішніх і зовнішніх чинниках формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту.

Вказано, що ефективність професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій багато в чому визначається успішністю реалізації її принципів. Реалізація принципу науковості дозволяє сформувати в майбутніх магістрів наукову картину світу та ґрунтовні уявлення про загальні методи наукового пізнання. Застосування принципу наочності дозволяє збільшити обсяг інформації, на оволодіння якою спрямовуються зусилля майбутніх магістрів: активніше організовується їхня пізнавальна діяльність, здійснюється вплив на такі психологічні процеси як увага, мислення та пам'ять. Принцип систематичності та послідовності в навчанні спрямований на те, щоб у викладанні навчального матеріалу виокремлювалися найважливіші аспекти теми, яка вивчалася майбутніми магістрами фізичної культури і спорту. Принцип зв'язку теорії та практики спрямований на те, щоб майбутні магістри фізичної культури і спорту оволодівали не тільки теоретичним матеріалом, але й засобами його застосування на практиці, навчилися ефективно використовувати професійно орієнтовані знання в практичній діяльності. Принцип індивідуалізації здійснюється на основі глибокого вивчення особливостей і можливостей майбутніх магістрів фізичної культури і спорту та застосовується в доборі методів і засобів навчання та дослідницьких завдань для їх самостійної роботи. Реалізація принципу диференціації сприяє розподілу майбутніх магістрів фізичної культури і спорту за рівнями оволодіння знаннями, уміннями та навичками; диференціації за рівнем їхньої пізнавальної самостійності й успішності навчання; з'ясуванню індивідуальних особливостей майбутніх магістрів. Застосування принципу колективного характеру навчання й виховання в поєднанні з розвитком індивідуальних особливостей особистості майбутнього магістра фізичної культури і спорту показало, що результати виконання індивідуальних завдань майбутніми магістрами фізичної культури і спорту значно вищі, якщо вся академічна група бере участь у їх обговоренні. Принцип варіативності предметного змісту професійної підготовки був спрямований на забезпечення варіативності як основи для вільного вибору, самовизначення та самореалізації майбутніх магістрів фізичної культури і спорту в інформаційно-освітньому просторі. Принцип академічної доброчесності був спрямований на застосування програмного забезпечення для виявлення можливого плагіату та перевірки магістерських робіт на оригінальність тексту.

Підкреслено, що результатом є сформована готовність до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту.

У п'ятому розділі **«Педагогічні умови професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій»** проаналізовано створення інформаційно-освітнього середовища вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту; охарактеризовано реалізацію потенціалу інформаційно-комунікаційних технологій у

процесі опанування майбутніми магістрами фізичної культури і спорту дисциплін спеціальності 017 Фізична культура і спорт; розкрито застосування хмарних технологій в освітньому процесі професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту.

Вказано, що головною метою створення інформаційно-освітнього середовища вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту є підвищення якості вищої освіти майбутніх магістрів шляхом модернізації системи професійної підготовки відповідно до вимог часу та з огляду на сучасні тенденції в освіті й досягнення науково-технічного прогресу.

Запропоновано авторське тлумачення поняття «інформаційно-освітнє середовище вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту», яке розглядається як інформаційний потік освітньої спрямованості, де циркулює специфічна інформація спортивно-педагогічного характеру, виробниками й споживачами якої є суб'єкти системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, об'єднані за допомогою мережевих, дистанційних і хмарних технологій з метою якнайбільш повної реалізації майбутнім магістром особистісного потенціалу й вибору індивідуальної освітньої траєкторії.

Підкреслено, що інформатизація освітнього простору та створення єдиного інформаційного середовища сприятиме формуванню інформаційно-технологічної культури майбутніх магістрів, що дозволить використовувати всі форми інтернет-ресурсів, соціальних мереж тощо в освітній та практичній діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту.

Вказано на те, що інформаційно-освітнє середовище вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту охоплює інформаційний, освітній та дослідницький рівні.

Подано загальну структуру інформаційно-освітнього середовища вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту.

Розроблено алгоритм функціонування інформаційно-освітнього середовища вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту на прикладі інформаційно-освітнього середовища, створеного в НУФВСУ (рис. 2).

Вказано, що це інформаційно-освітнє середовище є комплексом інформаційної та технічної інфраструктури, баз даних і знань, що забезпечують інтеграцію освітньої, наукової та інноваційної діяльності та реалізуються на основі інформаційно-комунікаційних технологій, у тому числі інтернет-технологій. Його організація в Національному університеті фізичного виховання і спорту України сприяє розвитку неперервної освіти та наближенню освітніх послуг до їх потенційних користувачів, що територіально віддалені від університету. Під час створення єдиного освітнього середовища ЗВО та реалізації дистанційного навчання необхідно в повному обсязі використати накопичений у вищій школі науково-методичний потенціал, інформаційні ресурси та технології, наявну спеціалізовану телекомунікаційну інфраструктуру та мережу закладів вищої освіти й наукових установ як основу єдиного освітянського простору України. Для студентів-спортсменів надання доступу до інформаційного середовища ЗВО, створення умов для отримання вищої освіти шляхом використання дистанційних форм навчання є досить значущими чинниками, що дозволяють вирішувати одночасно питання отримання знань та здійснення практичної підготовки в умовах тренувальної діяльності.

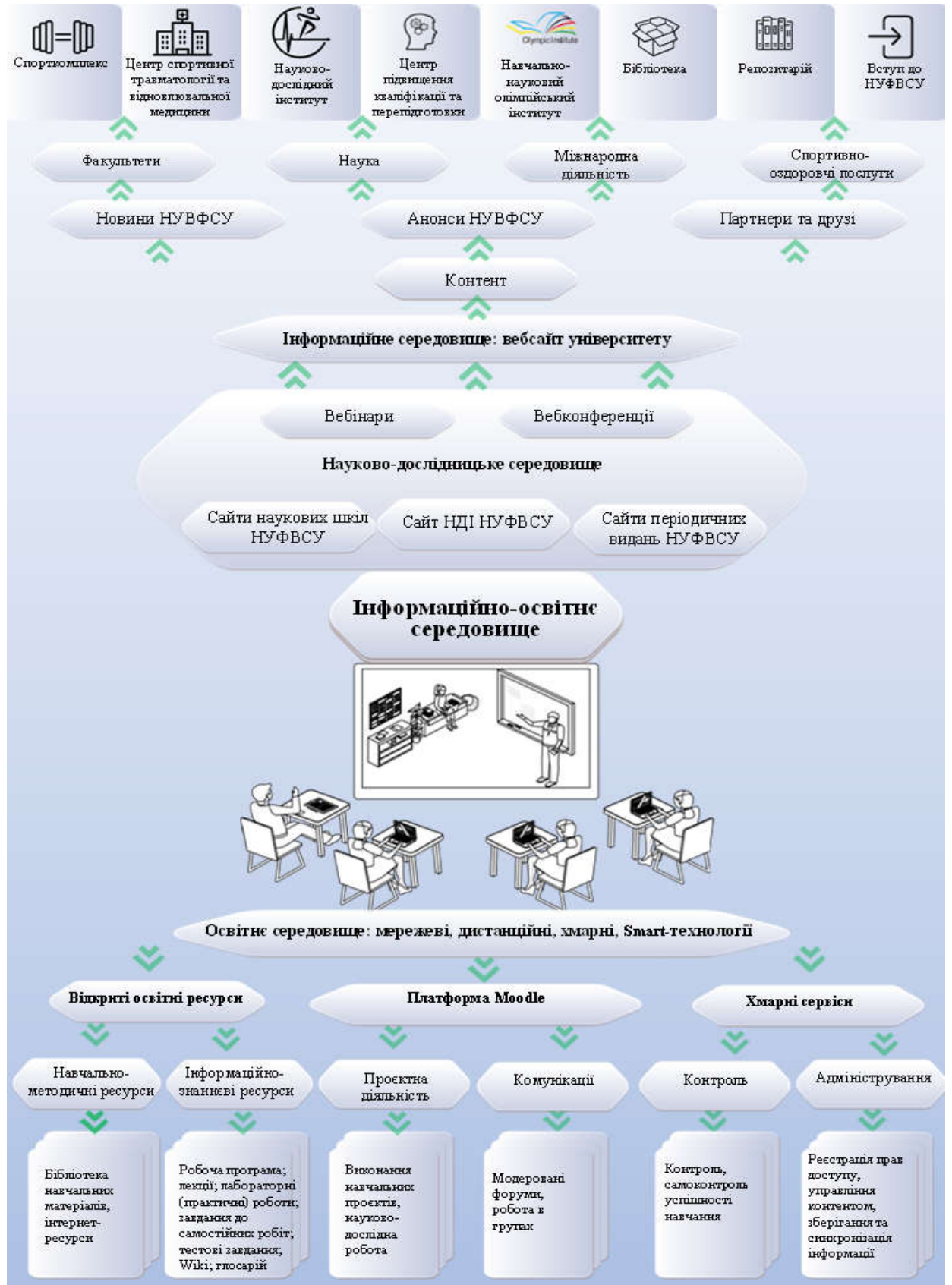

Рис. 2. Алгоритм функціонування інформаційно-освітнього середовища вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту

Визначено основні напрями розвитку дослідницької компоненти інформаційно-освітнього середовища Національного університету фізичного виховання і спорту України: проведення наукових вебконференцій та вебінарів, створення системи електронних публікацій, представлених періодичними виданнями НУФВСУ, розробка інтернет-серверів наукових шкіл НУФВСУ.

Акцентовано увагу на тому, що сучасні інформаційно-комунікаційні технології, наприклад вебінари, вебконференції, надають можливість науково-педагогічним працівникам брати дистанційно участь у диспутах, науково-практичних конференціях, симпозіумах тощо; через електронну пошту розсилаються запрошення для оприлюднення результатів наукових досліджень, збірники наукових праць і матеріали результатів роботи конференцій, відбувається співпраця з іншими закладами вищої освіти, федераціями спорту, зокрема з федерацією кіберспорту. Крім того, науково-педагогічні працівники, студенти й майбутні магістри активно взаємодіють за допомогою інструментарію соціальних мереж, що спрощує процес обміну інформацією між учасниками освітнього процесу.

Підкреслено, що активніше розвиваються й виходять на перші позиції в засобах обміну інформацією такі сервіси, як соціальна мережа Facebook, яка в науково-дослідній діяльності студентської молоді розглядається як інструмент співпраці студентів з науковим керівником гуртка, консультантами робіт та учасниками науково-дослідної діяльності, об'єднаних у групу «Студентський науковий гурток кафедри інноваційних та інформаційних технологій». Водночас через соціальні мережі поширюється інформація щодо запланованих студентських наукових конференцій, диспутів, проєктів тощо, що полегшує комунікацію й інтеграцію між зацікавленими особами, що є представниками інших ЗВО. Вказано, що застосування в дослідницькому середовищі спеціальних програм надає можливість спілкуватися в режимі реального часу, проводити аудіо- та відеоконференції, передавати текст, зображення, файли.

Так, за допомогою спеціальних месенджерів, зокрема Viber, майбутні магістри фізичної культури і спорту мають змогу оперативно отримати консультацію з нагальних питань. Зазначено, що значний потенціал для вдосконалення системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту мають онлайн-сервіси, де серед найбільш популярних виділяють Google Docs, Office Online, Zoho Docs, Teamlab Office, QuickOffice, iWork, ThinkFree, Gliffy, Documents To Go, DocMe, Dropbox, Google Drive, Microsoft OneDrive.

Охарактеризовано зміст таких навчальних дисциплін, як «Комп'ютерна техніка», «Основи науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту» та «Інформаційні технології у науковій діяльності з фізичної культури і спорту».

Подано результати анкетування 437 майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, зокрема 94 майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Класичного приватного університету, 9 майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, 262 майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України, 51 майбутнього магістра фізичної культури і спорту

Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту та 21 майбутнього магістра фізичної культури і спорту Східноєвропейського національного університету імені Л. Українки. Результати анкетування показали, що переважна більшість опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, а саме 62,89 %, обрали відповідь «Мрію працювати у сфері фізичної культури і спорту за обраною спеціалізацією»; 61,83 % обрали відповідь «Орієнтувався на наявність у закладі вищої освіти необхідної для мене спеціалізації»; 25,38 % володіють знаннями про перспективні напрями застосування сучасних інформаційних технологій для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури та спорту; 25,89 % володіють знаннями про інформаційні ресурси електронних баз даних наукової періодики для ефективного вирішування завдань професійної та наукової діяльності у сфері фізичної культури та спорту; 71,05 % володіють знаннями про понятійний апарат обчислювальної техніки, архітектуру та принципи функціонування персональних комп'ютерів; 24,27 % володіють знаннями про понятійний апарат сучасних глобальних комп'ютерних мереж; 77,04 % володіють знаннями про автоматизовані інформаційно-пошукові системи для забезпечення науково-дослідницької діяльності у сфері фізичної культури та спорту; 23,60 % володіють знаннями про сервіси комп'ютерних мереж; 18,41 % володіють уміннями та навичками щодо впорядковування нормативних документів, методичних та інформаційних матеріалів; 75,97 % володіють уміннями та навичками вільної праці на сучасному персональному комп'ютері в режимі користувача; 24,39 % володіють уміннями та навичками роботи з програмними пакетами обробки графічної інформації; 75,18 % володіють уміннями та навичками опрацьовувати інформаційний матеріал за допомогою сервісів глобальної мережі Інтернет; 78,1 % володіють уміннями та навичками здійснювати навігацію в мережі Інтернет для пошуку інформації професійного, навчального та наукового характеру; 24,87 % володіють уміннями та навичками використовувати мову гіпертекстової розмітки документів HTML для наповнення вебсторінок інформаційним матеріалом професійного напрямку у сфері фізичної культури і спорту; 23,95 % володіють уміннями та навичками застосовувати сучасні комп'ютерні технології на основі хмарних обчислень для вирішення професійних завдань магістрів фізичної культури і спорту; 71,08 % вільно чи добре володіють програмним забезпеченням загального призначення (засоби Microsoft Office, зокрема MS Word, MS Excel, MS PowerPoint, MS Access); 24,33 % вільно чи добре володіють сервісами Інтернету (електронна пошта, мережева служба WWW, вебконференції, вебінари тощо). Дані опитування 36 науково-педагогічних працівників вищезазначених закладів вищої освіти показали, що володіють інформаційними й комунікаційними технологіями та використовують у викладацькій діяльності сервіси Інтернету (електронна пошта, месенджери, мережева служба WWW, вебінари тощо) 95 % респондентів; соціальні мережі (facebook, linkedin, instagram тощо) – 61,43 % респондентів; редактори растрової та векторної графіки – 53,59 % респондентів; технології відеозв'язку (Zoom, Skype, Hangouts тощо) – 45,09 % респондентів; технології хмарних обчислень (засоби Google, зокрема Google docs, Google диск тощо) – 44,07 % респондентів; технології для створення мультимедійних проєктів (програми

відеомонтажу, програми для запису відео з екранів монітору тощо) – 35,88 % респондентів; віртуальні освітні середовища (Moodle, Google Classroom тощо) – 22,05 % респондентів; мову гіпертекстової розмітки документів HTML – 6,7 % респондентів. Результати анкетування 36 науково-педагогічних працівників засвідчили, що 65,76 % респондентів задоволені наявною навчально-методичною та науковою літературою, представленою в електронному репозитарії бібліотеки закладу вищої освіти; 56,59 % респондентів вважають достатнім забезпечення стабільності роботи сайту (серверу) їх закладу вищої освіти та надійності інтернет-зв'язку для організації повноцінного використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі; 41,41 % респондентів мають потребу в підвищенні свого рівня інформаційно-комунікаційної компетентності. З метою оцінки рейтингу доцільності використання інформаційних і комунікаційних технологій у професійній підготовці майбутніх магістрів фізичної культури і спорту нами було проведено експертне опитування.

Аналіз отриманих даних показав, що на перше місце за пріоритетністю використання інформаційних і комунікаційних технологій експерти вивели технології хмарних обчислень; на другому місці, на думку фахівців закладів вищої освіти, – віртуальні освітні середовища (Moodle, Google Classroom тощо); на третьому місці – сервіси Інтернету (електронна пошта, месенджери, мережева служба WWW, вебінари тощо); на четвертому місці – програмне забезпечення загального (засоби Microsoft Office, програми обробки графічної інформації тощо) та спеціального призначення; на п'ятому місці – технології відеозв'язку (Zoom, Skype, Hangouts тощо); на шостому місці – технології для створення мультимедійних проєктів (програми відеомонтажу, програми для запису відео з екранів монітору тощо). Акцентовано увагу на напрямках використання хмарних технологій у професійній підготовці майбутніх магістрів фізичної культури і спорту: для майбутніх магістрів фізичної культури і спорту – персональний набір програмного забезпечення залежно від спеціалізації, курсу, можливість дистанційного навчання та доступність бібліотечних фондів; для науково-педагогічних працівників – дистанційне керівництво науковою діяльністю студентів, налаштування консультативної роботи, обговорення актуальних тем зі студентами та колегами, спільне проведення лекцій; для закладу вищої освіти – організація віртуальних конференцій, публікація матеріалів наукової діяльності в мережі Інтернет, розробка й підтримка сайту навчального закладу.

Використання хмарних технологій дозволяє оптимізувати освітній процес, спростити процес оцінювання результатів навчальної діяльності та створити умови для самооцінювання магістрами фізичної культури і спорту результатів оволодіння навчальним матеріалом, необхідним для ефективної майбутньої професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту.

У шостому розділі **«Експериментальна перевірка ефективності системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій»** описано процеси організації й проведення та подано результати педагогічного експерименту.

Педагогічний експеримент з перевірки ефективності системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій включав констатувальний, формувальний та узагальнювальний етапи.

Результати констатувального етапу педагогічного експерименту підтвердили актуальність та доцільність розроблення системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Формувальний етап педагогічного експерименту був присвячений експериментальній перевірці ефективності системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

На узагальнювальному етапі було проаналізовано результати експериментальної перевірки ефективності системи професійної підготовки магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, сформульовано висновки та перспективи подальших наукових досліджень.

Для порівняння отриманих результатів використано критерій узгодженості Пірсона (χ^2). Нами було висунуто нульову гіпотезу H_0 : розбіжність отриманих даних у групах КГ та ЕГ за досліджуваними ознаками є не суттєвою, – та альтернативну до неї гіпотезу H_1 : розбіжність отриманих даних у групах КГ та ЕГ за досліджуваними ознаками є суттєвою. Нульова гіпотеза H_0 відхилялася та приймалася альтернативна гіпотеза H_1 у випадку, коли емпіричне значення $\chi^2_{\text{емп.}} > \chi^2_{\text{крит.}}$.

На завершення формувального етапу педагогічного експерименту високий рівень сформованості готовності до професійної діяльності за *мотиваційно-ціннісним* критерієм в КГ зареєстровано у 21 майбутніх магістрів (20,19 %), середній – у 54 осіб (51,92 %), низький – у 29 особи (28,88 %). При цьому динаміка результатів виявилася незначною ($\chi^2_{\text{емп.}} = 3,81$, $p > 0,05$). Наприкінці експерименту в ЕГ високий рівень сформованості готовності до професійної діяльності за мотиваційно-ціннісним критерієм було виявлено у 27 осіб (24,77 %), середній – у 69 осіб (63,30 %), низький – у 13 осіб (11,93 %). Значення $\chi^2_{\text{емп.}} = 30,72$ ($p < 0,05$), що свідчить про достовірну позитивну динаміку результатів: кількість осіб, які показали високий рівень за цим показником, збільшилася на 15,60 %, середній – на 16,51 %; кількість осіб, які показали низький рівень, зменшилася на 32,11 %.

На завершення формувального етапу педагогічного експерименту високий рівень сформованості готовності до професійної діяльності за *пізнавальним* критерієм в КГ зареєстровано в 19 майбутніх магістрів (18,27 %), середній – у 57 осіб (54,81 %), низький – у 28 осіб (26,92 %) (табл. 6.2). Наприкінці експерименту в ЕГ високий рівень сформованості готовності до професійної діяльності за пізнавальним критерієм було виявлено в 30 осіб (24,77 %), середній – у 68 осіб (57,80 %), низький – в 11 осіб (17,43 %), що свідчить про достовірне покращення результатів за всіма рівнями ($\chi^2_{\text{емп.}} = 39,39$, $p < 0,05$).

Наприкінці формувального етапу педагогічного експерименту високий рівень сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту за *діяльнісним критерієм (сформованість умінь та навичок)* констатовано в 19 осіб КГ (18,27 %) й у 29 осіб ЕГ (26,61 %); середній – у 52 осіб КГ (50,00 %) й у 60 осіб ЕГ (55,05 %), низький – у 33 осіб КГ (31,73 %) й у 20 осіб ЕГ (18,35 %).

Наприкінці формувального етапу педагогічного експерименту високий рівень сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту за *діяльнісним критерієм (сформованість конкурентоспроможності особистості)* констатовано у 20 осіб КГ (19,23 %) й у 28 осіб ЕГ (25,69 %); середній – у 56 осіб КГ (53,85 %) й у 67 осіб ЕГ (61,47 %), низький – у 28 осіб КГ (26,92 %) й у 14 осіб ЕГ (12,84 %). Констатуємо, що приріст результату за показником у КГ був недостовірний (при $\chi^2_{\text{емп.}} = 4,39$; $\chi^2_{\text{крит.}} = 5,99$), а в ЕГ – достовірний ($\chi^2_{\text{емп.}} = 24,62$, $p < 0,05$).

Результати прикінцевого зрізу педагогічного експерименту дозволили відзначити тенденцію до позитивної динаміки результатів за *діяльнісним критерієм* у майбутніх магістрів фізичної культури і спорту в обох групах. Водночас у КГ спостерігається недостовірний приріст результату ($\chi^2_{\text{емп.}} = 3,08$, $p > 0,05$); в ЕГ – достовірний ($\chi^2_{\text{емп.}} = 31,51$, $p < 0,05$). Так, у КГ кількість осіб, які мають високий рівень, зросла на 7,21 %, середній – на 2,88 %; кількість майбутніх магістрів з низьким рівнем зменшилася на 10,58 %. В ЕГ кількість осіб, які мають високий рівень, зросла на 20,02 %, середній – на 13,76 %; кількість майбутніх магістрів з низьким рівнем зменшилася на 33,49 %.

Наприкінці формувального етапу педагогічного експерименту в експериментальній групі зафіксовано збільшення кількості майбутніх магістрів з високим рівнем сформованості готовності до професійної діяльності за *емоційно-вольовим критерієм (сформованість творчого потенціалу)* на 15,60 %; відповідний показник в контрольній групі – 2,88 % ($\chi^2_{\text{емп.}} = 11,37$, $p < 0,05$).

В експериментальній групі зафіксовано збільшення кількості майбутніх магістрів з високим рівнем сформованості готовності до професійної діяльності за *емоційно-вольовим критерієм (сформованість невербальної креативності)* на 17,43 %; відповідний показник в контрольній групі – 5,77 % ($\chi^2_{\text{емп.}} = 6,99$, $p < 0,05$).

Аналіз результатів формувального етапу педагогічного експерименту продемонстрував збільшення в ЕГ кількості майбутніх магістрів з високим рівнем сформованості готовності до професійної діяльності за *рефлексивним критерієм (сформованість рефлексивності)* на 15,60 % ($\chi^2_{\text{емп.}} = 26,26$, $p < 0,05$), у КГ відповідний показник становив 5,77 % ($\chi^2_{\text{емп.}} = 3,18$, $p > 0,05$). Кількість майбутніх магістрів із середнім рівнем сформованості готовності до професійної діяльності за цим критерієм збільшилася в ЕГ на 12,84 %, в КГ – на 4,81 %.

В ЕГ зафіксовано збільшення кількості майбутніх магістрів з високим рівнем сформованості готовності до професійної діяльності за *рефлексивним критерієм (сформованість здатності до самоосвіти й саморозвитку)* на 17,43 %; відповідний показник в контрольній групі – 4,81 %. Кількість майбутніх магістрів із середнім рівнем сформованості готовності до професійної діяльності за цим критерієм

збільшилася в ЕГ на 12,84 %, а в КГ – на 5,77 %. В ЕГ зафіксоване зменшення на 30,28 % кількості осіб з низьким рівнем сформованості готовності до професійної діяльності за цим критерієм, у КГ – зменшення на 10,58 %. В ЕГ – $\chi^2_{\text{емп.}} = 28,48$, $p < 0,05$; в КГ – $\chi^2_{\text{емп.}} = 3,17$, $p > 0,05$.

Динаміку результатів сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту відповідно до розрахунку інтегрального показника ШГпд репрезентовано в табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка рівнів сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту за результатами розрахунку інтегрального показника ШГпд

Рівні	Контрольна група (n=104)					Експериментальна група (n=109)					$\chi^2_{\text{емп.}}$ КГ – ЕГ наприкінці експ.
	Початок експерименту		Наприкінці експерименту		Різниця, %	Початок експерименту		Наприкінці експерименту		Різниця, %	
	абс	%	абс	%		абс	%	абс	%		
Високий	9	8,65	13	12,50	3,85	7	6,42	26	23,85	17,43	11,20*
Середній	62	59,62	69	66,35	6,73	64	58,72	75	68,81	10,09	
Низький	38	36,54	27	25,96	10,58	38	34,86	8	7,34	27,52	
	$\chi^2_{\text{емп.}} = 3,20^*$					$\chi^2_{\text{емп.}} = 26,89^*$					

Примітка: * значення достовірно відрізняються, $\chi^2_{\text{крит.}} = 5,99$

За результатами розрахункового інтегрального показника ШГпд, який базується на емпіричних даних оцінки рівнів сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту за мотиваційно-ціннісним, пізнавальним, діяльнісним, емоційно-вольовим та рефлексивним критеріями, зафіксована позитивна динаміка в ЕГ і КГ: в ЕГ збільшилася кількість осіб з високим рівнем сформованості готовності до професійної діяльності на 17,43 %, в КГ – на 3,85 %; із середнім рівнем – в ЕГ збільшення на 10,09 %, в КГ – на 6,73 %. Зафіксовано зменшення кількості осіб з низьким рівнем сформованості готовності до професійної діяльності за інтегральним показником: в ЕГ – на 27,52 % та в КГ – на 10,58 %. Значення критерію $\chi^2_{\text{емп.}}$ в ЕГ порівняно з КГ становило 11,2, $p < 0,05$.

З метою підтвердження ефективності системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій було здійснено факторний аналіз отриманих експериментальних даних, який засвідчив, що у контрольних та експериментальних

групах всі показники згрупувалися в три фактори; фактори мають подібну структуру, що підтверджує однорідність досліджуваного контингенту.

Аналіз факторної структури готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, проведений за підсумками педагогічного експерименту в ЕГ, засвідчив трансформаційні зрушення, які відбулися в умовах упровадження розробленої системи й проявилися в зміні значущості окремих структурних компонентів готовності в кожному виділеному факторі та в структурі готовності загалом.

До домінуючого фактору 1 (25,54 % дисперсії даних) потрапили майже всі (крім невербальної креативності) показники, серед яких базовим є сформованість вмій та навичок (факторне навантаження 0,79), що дало нам підстави інтерпретувати цей фактор як професіоналізм. Фактор 2 (18,76 % дисперсії даних) інтерпретовано як креативність, оскільки в його структурі базовим показником є творчий потенціал (факторне навантаження 0,71) і невербальна креативність. Фактором 3 (15,15 % дисперсії даних) вважаємо конкурентоспроможність фахівця, оскільки його утворюють конкурентоспроможність особистості (базовий показник, факторне навантаження 0,71) і потреба в досягненні.

Результати педагогічного експерименту підтвердили ефективність системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

ВИСНОВКИ

Відповідно до мети та завдань дисертації розкрито теоретичні й методичні засади професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

1. Здійснено теоретичний аналіз професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, який підтвердив актуальність та доцільність дослідження обраної проблеми. Вказано, що розвиток інформатизації закладів вищої освіти розширює дидактичні, методичні, інформаційні та технологічні можливості здійснення освітнього процесу та підвищує якість професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту у вищій школі. Акцентовано увагу на тому, що становлення процесу якісної професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту в Україні передбачає подальший розвиток багатовікових традицій вітчизняної вищої освіти в цій сфері й реалізацію співпраці з прогресивними закладами вищої освіти за кордоном.

Подано авторське тлумачення понять «професійна підготовка майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій», «готовність до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій», «професійна компетентність магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з

використанням інформаційно-комунікаційних технологій», «інформаційно-комунікаційна компетентність магістрів фізичної культури і спорту» та «інформаційно-освітнє середовище вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту». Професійна підготовка магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій розглядається як освітній процес, у який інтегровано програмні та технічні засоби збору, обробки й поширення інформації, що дозволить майбутнім магістрам ефективно реалізовувати професійні функції з метою підвищення фізичної та інтелектуальної активності людей, їхнього фізичного вдосконалення або досягнення ними вищих спортивних результатів. Готовність до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, розглядається як результат підготовки особистості, що виявляється в мобілізації її фізіологічних і психологічних систем, інтелектуальних, компетентнісних і мотиваційних ресурсів, а також знань про застосовність продуктів цифрової трансформації відповідної галузі для ефективного виконання професійних обов'язків на засадах колаборизму, активності, інноваційності й результат-зорієнтованості. Професійна компетентність майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, розглядається як сукупність професійних і особистісних якостей майбутніх магістрів, яка відображає наявність їхньої мотивації та інтересу до діяльності у сфері фізичної культури і спорту, базується на забезпеченні рухової активності індивідів, передбачає оволодіння знаннями педагогічної, тренерської діяльності, практичним досвідом з оздоровлення різних верств населення та залучення їх до занять фізичними вправами. Інформаційно-комунікаційна компетентність магістрів фізичної культури і спорту розглядається як динамічний конструкт, що базується на набутих теоретичних знаннях, практичних уміннях і навичках, здатності особистості до оволодіння новими інформаційними технологіями, вільному орієнтуванні в інформаційному просторі та забезпечує ефективну реалізацію поставлених завдань у науковій і професійній діяльності, професійний розвиток та самореалізацію. Інформаційно-освітнє середовище вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту розглядається як інформаційний потік освітньої спрямованості, де циркулює специфічна інформація спортивно-педагогічного характеру, виробниками й споживачами якої є суб'єкти системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, об'єднані за допомогою мережевих, дистанційних і хмарних технологій з метою якнайбільш повної реалізації майбутнім магістром особистісного потенціалу й вибору індивідуальної освітньої траєкторії.

2. Теоретично обґрунтовано структурні компоненти готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, до яких віднесено: мотиваційний, інформаційно-когнітивний, операційний, емоційно-вольовий та орієнтаційний. Мотиваційний компонент готовності до професійної діяльності характеризує наявність цілей, потреб і мотивів, які забезпечують спрямованість магістрів на професійно-творче засвоєння знань з

обраної спеціальності, визначають позитивне ставлення до майбутньої професії і, як наслідок, спонукають їх до професійної самореалізації, удосконалення майстерності та прагнення до досягнення успіху у вирішенні завдань спортивної, оздоровчо-рекреаційної, освітньої, змагальної та інших видів діяльності у сфері фізичної культури і спорту. Інформаційно-когнітивний компонент готовності до професійної діяльності передбачає наявність у майбутніх магістрів міцних і ґрунтовних знань, які сприяють осмисленню сутності та специфіки професійної діяльності й дозволять якісно проявити свою компетентність у сфері фізичної культури і спорту. Операційний компонент готовності до професійної діяльності характеризує наявність сукупності вмінь та навичок, якими повинні оволодіти майбутні магістри для реалізації професійних завдань відповідно до обраної спеціалізації. Емоційно-вольовий компонент готовності до професійної діяльності передбачає наявність у майбутніх магістрів здатності до емоційної саморегуляції та вольового потенціалу, які забезпечать наполегливість, ініціативність та мобілізацію власних сил, спрямованих на досягнення позитивних результатів у майбутній професії. Орієнтаційний компонент готовності до професійної діяльності передбачає наявність професійно важливих якостей, ціннісно-професійних орієнтацій і переконань майбутніх магістрів щодо ефективного виконання завдань у сфері фізичної культури і спорту.

3. Визначено критерії сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, що формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, до яких віднесено мотиваційно-ціннісний, пізнавальний, діяльнісний, емоційно-вольовий, рефлексивний. Охарактеризовано показники та рівні (високий, середній, низький) сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, що формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Показниками мотиваційно-ціннісного критерію є: позитивна мотивація до педагогічної, тренерської, методичної, організаційно-управлінської, дослідницької та агітаційно-пропагандистської роботи у сфері фізичної культури і спорту; інтерес до професії у сфері фізичної культури і спорту; бажання ефективно здійснювати професійну діяльність; потреби, які можуть бути задоволені тільки в професійній діяльності; прагнення до самореалізації, самовдосконалення та професійного розвитку; намір побудувати кар'єру у сфері фізичної культури і спорту. Показниками пізнавального критерію є: науково-теоретична обізнаність магістрів фізичної культури і спорту щодо професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту як основа їхнього кар'єрного зростання; розуміння змісту, мети та завдань професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту; володіння сучасним понятійним апаратом, науковими концепціями, теорією та технологіями в обраному напрямі фізичної культури і спорту; володіння знаннями щодо прикладного програмного забезпечення та засобів інформаційно-комунікаційних технологій (вебтехнології, хмарні технології тощо) для розв'язання конкретних завдань професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту. Показниками діяльнісного критерію є: сформованість умінь та навичок щодо ефективного розв'язання спеціалізованих задач і практичних проблем

інноваційного та наукового характеру у сфері фізичної культури і спорту, зокрема в різних напрямках сучасного спорту, олімпійській освіті, спортивному менеджменті, фізичному вихованні, оздоровчому фітнесі та фізичній рекреації; володіння досвідом самостійного розв'язання завдань, пов'язаних з розробкою та організацією заходів з популяризації серед різних груп населення сучасних знань про окремі напрями фізичної культури і спорту; здатність до здійснення наукових досліджень з актуальних проблем у сфері фізичної культури і спорту, використання сучасних методів досліджень, дотримання вимог академічної доброчесності, підготовки публікацій у наукових виданнях; орієнтація в застосуванні засобів інформаційно-комунікаційних технологій. Показниками емоційно-вольового критерію є: уміння та навички мобілізувати власні сили й долати труднощі на шляху досягнення поставленої мети, пов'язаної з ефективною професійною діяльністю у сфері фізичної культури і спорту; здатність до самоконтролю та керування діями, виконання яких передбачається посадовими обов'язками магістрів з фізичної культури і спорту. Показниками рефлексивного критерію є: здатність до рефлексії власної готовності до професійної діяльності; сформованість умінь та навичок аналізувати й оцінювати наявність власних професійно важливих якостей, необхідних для ефективної професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту.

4. До основних положень авторської концепції професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій належать такі: 1. Професійна підготовка магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій базується на активній діяльності суб'єктів освітнього процесу та спрямовується на виявлення й розкриття їхніх творчих здібностей, задоволення потреб у фізичному, професійному, інтелектуальному, загально-культурному й моральному розвитку, що стають запорукою успішності в глобалізованому інформаційно-пізнавальному просторі. 2. Особистісний потенціал майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, який формується та розвивається в умовах інтеграції, фундаменталізації, інформатизації, гуманізації, неперервності, диференціації, індивідуалізації, диверсифікації, багаторівневості та стандартизації освіти, стає підґрунтям для оволодіння професійно орієнтованими знаннями, уміннями та навичками, формування готовності до професійної діяльності та конкурентоспроможності в суспільстві. 3. Організація вищої освіти базується на студентоцентрованому навчанні майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, в умовах якого взаємодія науково-педагогічних працівників і майбутніх магістрів має характер сприяння та співпраці із застосуванням Інтернету, мультимедійних і гіпермедійних можливостей, вебтехнологій, Smart-технологій та хмарних технологій. 4. Процес надання освітніх послуг враховує вибір індивідуальної освітньої траєкторії майбутніми магістрами фізичної культури і спорту відповідно до їхніх власних інтересів, індивідуальних особливостей, спортивної підготовленості та уявлень про майбутню кар'єру й інформаційно-комунікаційну компетентність. 5. Диверсифікація змісту вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту спрямована на запровадження різноманітних освітніх технологій,

включаючи інформаційно-комунікаційні технології, які повинні забезпечити здійснення різних варіантів освітніх програм для формування фахівців нової генерації у сфері фізичної культури і спорту. 6. Моніторинг рівнів сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту здійснюється на основі застосування інформаційно-комунікаційних технологій та з урахуванням поглядів стейкхолдерів, зацікавленість і відповідні дії яких спрямовані на підтримку й розвиток освітніх послуг.

5. Вказано, що розроблена система професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій складається з концепції професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, моделі системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій та навчально-методичного забезпечення.

Розроблено авторську модель системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, яка складається із цільової, теоретико-методологічної, змістової, організаційно-технологічної та оцінювально-результативної підсистем. До цільової підсистеми моделі системи належить мета (на основі аналізу суспільних процесів у сфері фізичної культури і спорту підвищити ефективність професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка здійснюється з використанням інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі закладів вищої освіти) та завдання (1) задоволення освітніх й інформаційних потреб майбутніх магістрів фізичної культури і спорту на основі об'єднання інформаційних ресурсів закладу вищої освіти, створення єдиної інформаційної бази, а також надання інтерактивного доступу до інформації; 2) формування знань, умінь та навичок майбутніх магістрів щодо використання інформаційно-комунікаційних технологій у ході проведення досліджень з проблем фізичної культури і спорту, написання й оформлення наукової праці; 3) конструктивна реалізація зусиль науково-педагогічних працівників на якісне застосування в освітньому процесі засобів інформаційно-комунікаційних технологій та мультимедійного обладнання). Теоретико-методологічна підсистема моделі системи містить концепцію професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, методологічні підходи (акмеологічний, аксіологічний, квалітологічний, компетентнісний, особистісно орієнтований та системний) та принципи (науковості, наочності, систематичності та послідовності в навчанні, зв'язку теорії та практики, індивідуалізації, диференціації, колективного характеру навчання й виховання в поєднанні з розвитком індивідуальних особливостей особистості, варіативності предметного змісту професійної підготовки, академічної доброчесності). Змістова підсистема моделі системи включає теоретичну, практичну та науково-дослідну складові. Теоретична складова змістової підсистеми моделі системи забезпечується наявністю мотиваційного та інформаційно-когнітивного компонентів готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури та спорту. Практична

складова змістової підсистеми моделі системи забезпечується наявністю операційного та емоційно-вольового компонентів готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури та спорту. Науково-дослідна складова змістової підсистеми моделі системи забезпечується наявністю орієнтаційного компонента готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури та спорту. Організаційно-технологічна підсистема моделі системи містить форми, методи, засоби та етапи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Форми: лекції, практичні та семінарські заняття, самостійна робота, консультації, магістерська робота, заліки, екзамени, практика, атестація. Методи: інноваційні освітні технології. Засоби: навчальні посібники та методичні рекомендації; засоби інформаційно-комунікаційних технологій: електронні бібліотеки, засоби Smart-технологій, засоби e-learning, засоби вебтехнологій, засоби хмарних технологій. Етапи: орієнтувально-інформаційний, навчально-практичний, конструктивно-аналітичний. До оцінювально-результативної підсистеми моделі системи входять: критерії (мотиваційно-ціннісний, пізнавальний, діяльнісний, емоційно-вольовий, рефлексивний) сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, що формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій; рівні (високий, середній, низький); результат сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, що формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. До педагогічних умов професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій віднесено: створення інформаційно-освітнього середовища вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту; реалізація потенціалу інформаційно-комунікаційних технологій у процесі опанування майбутніми магістрами фізичної культури і спорту дисциплін спеціальності 017 Фізична культура і спорт; застосування хмарних технологій в освітньому процесі професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту. Результатом є сформована готовність до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту.

6. Експериментально перевірено ефективність розробленої системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. За результатами розрахункового інтегрального показника ІПгпд, який базується на емпіричних даних оцінки рівнів сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту за мотиваційно-ціннісним, пізнавальним, діяльнісним, емоційно-вольовим та рефлексивним критеріями, зафіксована позитивна динаміка в ЕК і КГ. Кількість осіб з високим рівнем сформованості готовності до професійної діяльності збільшилася в ЕГ на 17,43 %, у КГ – на 3,85 %; із середнім рівнем в ЕГ – на 10,09 %, у КГ – на 6,73 %. Зафіксовано зменшення кількості осіб з низьким рівнем сформованості готовності до професійної діяльності за інтегральним показником в ЕГ на 27,52 %, у КГ – на 10,58 %. В ЕГ – $\chi^2_{\text{емп.}} = 26,89$,

$p < 0,05$; в КГ – $\chi^2_{\text{емп.}} = 3,20$, $p > 0,05$. За результатами формувального експерименту акцентується увага на тому, що отримані дані вказують на достовірно вищий результат сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту за інтегральним показником в ЕГ, ніж у КГ, про що свідчить $\chi^2_{\text{емп.}} = 11,20$ ($\chi^2_{\text{крит.}} = 5,99$, $p < 0,05$).

Проведене дослідження не вичерпує всіх актуальних аспектів професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Перспектива подальших досліджень полягає в розробці концептуальних підходів для побудови SMART-університету та у використанні в освітньому процесі інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій, мобільних і бездротових технологій, що дозволяють підвищити до нового рівня якість освітніх послуг, забезпечити академічну мобільність майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, перейти від традиційної системи дистанційного навчання до гнучкої системи формування індивідуалізованої освітньої траєкторії на базі вільного доступу до освітнього контенту найкращих університетів країни та світу.

Наукові праці, у яких опубліковані основні наукові результати дисертації

Монографія

1. **Денисова ЛВ.** Професійна підготовка майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій: теорія та методика : монографія. Київ: Центр учбової літератури; 2020. 462 с.

Статті в наукових фахових виданнях України

2. **Денисова ЛВ,** Бишевец НН, Усиченко ВВ. Застосування нечислової статистики в спортивно-педагогічних дослідженнях. В: Вісник Чернігів. держ. пед. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки. Зб. наук. пр. Чернігів; 2012, с. 210–3.

3. **Денисова ЛВ.,** Бишевец НН., Усиченко ВВ. Аналіз анкетних даних в спортивно-педагогічних дослідженнях. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. 2012;1:56–60.

4. **Денисова ЛВ,** Гончарова НМ, Усиченко ВВ. Використання сучасних інформаційних технологій у сфері оздоровчого фітнесу. В: Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. Зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Луцьк; 2012;2(18), с. 163–7.

5. **Денисова ЛВ,** Харченко ЛА. До питання підвищення якості навчального процесу підготовки фахівців із фізичного виховання та спорту із застосуванням інформаційних технологій. Молодіжний науковий вісник Волин. нац. ун-ту імені Лесі Українки. 2012;6:83–7.

6. **Denisova L**, Kharchenko L. Integrated Test Examination as a Means of Improving and Control Quality of Physical Education. Молодіжний науковий вісник Волин. нац. ун-ту імені Лесі Українки. 2012;7:28–9.

7. **Денисова ЛВ.**, Харченко ЛА. Про стан розробки та впровадження стандартів вищої освіти в галузі знань «Фізичне виховання, спорт та здоров'я людини». В: Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. Зб. наук. пр. Волин. нац. університету ім. Лесі Українки. Луцьк; 2012;4(20):109–11.

8. **Денисова ЛВ.** Хмарні технології в освітньому процесі вищих навчальних закладів фізичної культури і спорту: стан питання та перспективи застосування. В: Вісник Чернігів. держ. пед. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки. Зб. наук. пр. Чернігів; 2014;118(2):35–8.

9. **Денисова ЛВ.** Технології хмарних обчислень у практиці підготовки магістрів зі спорту. В: Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітніх школах. Зб. наук. пр. Запоріжжя; 2014;39(92):156–63.

10. Shynkaryk O, **Denisova L**. Methods for Assessing Quality of Life: International Experience. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. Зб. наук. пр. Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Луцьк; 2017;1(37):36–42.

11. Василенко ММ, **Денисова ЛВ.** Методологічні підходи до дослідження професійної підготовки майбутніх фітнес-тренерів у вищих навчальних закладах. В: Науковий часопис Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Зб. наук. пр. Київ; 2017;5К(86):55–9.

12. **Денисова ЛВ.** Сучасні тенденції використання інформаційно-комунікаційних технологій в професійній підготовці майбутніх магістрів фізичної культури і спорту. В: Науковий часопис Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Зб. наук. пр. Київ; 2017;3К(84)17:152–6.

13. Бишевец НГ, **Денисова ЛВ**, Усиченко ВВ. Організація здоров'язберігаючого навчального середовища студентів в умовах інформатизації освіти. В: Вісник Чернігів. Нац. пед. ун-ту імені Т. Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки. Зб. наук. пр. Чернігів; 2018;151;1:25–9.

14. **Денисова ЛВ**, Дутчак МВ., Усиченко ВВ. Науковий тезаурус формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту у вищій школі. В: Науковий часопис Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Зб. наук. пр. Київ; 2019;3К(110)19:174–7.

15. **Денисова ЛВ.** Моделювання системи професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. В: Науковий часопис Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Зб. наук. пр. Київ; 2019;8К(116)19:38–42.

16. **Денисова ЛВ**, Усиченко ВВ. Особливості підготовки магістрів фізичної культури і спорту в закладах вищої освіти Австрії. В: Науковий часопис Нац. пед.

ун-ту імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Зб. наук. пр. Київ; 2020;2К(122)20:47–50.

***Статті в зарубіжних наукових періодичних виданнях і виданнях,
віднесених до міжнародних наукометричних баз даних***

17. **Денисова ЛВ.** Обґрунтування підходів до оцінки ефективності інформаційних технологій навчального призначення у процесі професійної підготовки фахівців з фізичного виховання і спорту. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2013;4:61–7 (*Видання внесено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus*).

18. **Denysova L**, Shynkaruk O, Usychenko V. Cloud technologies in distance learning of specialists in physical culture and sports. Journal of Physical Education and Sport. 2018;1:469–72 (*Видання внесено до міжнародної наукометричної бази Scopus*).

19. Imas E, Shynkaruk O, **Denisova L**, Usychenko V, Kostykevich V. Physical and mental human health in the contemporary information environment. Journal of Physical Education and Sport. 2018;3:1791–5 (*Видання внесено до міжнародної наукометричної бази Scopus*).

20. Бишевец НГ, **Денисова ЛВ**, Сергієнко КМ. Візуальний скринінг робочої пози студентів у процесі навчання із використанням інформаційних комп'ютерних технологій. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2018;4:41–5 (*Видання внесено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus*).

21. Шинкарук ОА, **Денисова ЛВ**, Харченко ЛА. Інформаційні технології як фактор освітніх перетворень в закладах вищої освіти з фізичної культури і спорт. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2018;1:90–4 (*Видання внесено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus*).

22. Byshevets N, **Denysova L**, Serhiyenko K, Shynkaruk O, Stepanenko O. Using the methods of mathematical statistics in sports and educational research of masters in physical education and sport. Journal of Physical Education and Sport. 2019;19;3:1030–4 (*Видання внесено до міжнародної наукометричної бази Index Scopus*).

23. **Denysova L**, Byshevets N, Shynkaruk O, Suschenko L, Bazylchuk O, Oleshko T, Syvash I, Tretiak O. Theoretical Aspects of Design and Development of Information and Educational Environment in the System of Training of Masters in Physical Culture and Sport macrocycle. Journal of Physical Education and Sport. 2020;20;1:324–30 (*Видання внесено до міжнародної наукометричної бази Index Scopus*).

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

24. **Денисова ЛВ**, Харченко ЛА. Применение методов математической статистики в профессиональной деятельности специалистов по физическому воспитанию и спорту. В: Олимпийский спорт и спорт для всех. Тез. докл. XVIII Междунар. науч. конгр. Алматы; 2014;2:142–6.

25. **Денисова ЛВ.** Перспективи застосування технологій хмарних обчислень в практиці підготовки магістрів спорту. В: Міжнародна діяльність університетів як фактор інноваційного розвитку вищої школи. Зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. Маріуполь; 2015:106–7.

26. **Денисова Л,** Вишневецкая В. О формировании информатических компетентностей будущих специалистов сферы физического воспитания и спорта на примере использования облачных технологий. В: Спорт. Олимпизм. Здоровье. Материалы Междунар. науч. конгр. Молдова; 2016:509–14.

27. **Denisova L.** The Issue of using Cloud Services in Practice in Preparing of Physical Education and Sport masters. В: Актуальні проблеми фізичного виховання, реабілітації, спорту і туризму. Зб. матеріалів VI Міжнар. наук.-практ. конф. Запоріжжя: Класичний приватний університет; 2016:143–4.

28. Шинкарук ОА, **Денисова ЛВ,** Харченко ЛА, Герасименко СО, Голованова НЛ, Степаненко ОО. Доцільність створення системи дистанційної освіти в Україні. В: Сучасні біомеханічні та інформаційні технології у фізичному вихованні і спорті. Матеріали V Всеукр. електрон. конф. Київ: НУФВСУ; 2017:114–5.

29. **Денисова ЛВ,** Бишевец НГ. Інформаційна компетенція як основа професійної компетентності магістрів з фізичної культури і спорту. В: Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі. Матеріали III Міжнар. конгр. Одеса; 2017:577–8.

30. **Денисова ЛВ.** Компетентнісний підхід: інноваційні технології в підготовці магістрів з фізичної культури і спорту. Актуальні проблеми вищої професійної освіти. Матеріали V Міжнар. наук.-практ. кон. Київ: Національний авіаційний університет; 2017:7.

31. Шинкарук ОА, **Денисова ЛВ,** Степаненко ОО, Харченко ЛА, Герасименко СО, Голованова НЛ. Навчання на основі інтернет-технологій (e-learning) у вищих закладах освіти фізичної культури і спорту: проблема реалізації. В: Молодь та олімпійський рух. Зб. матеріалів X Міжнар. наук. конф. Київ: НУФВіСУ; 2017:335–6.

32. Shynkaruk O, Imas Ye, **Denysova L,** Kostykevich V. Effect of information and communication technologies on physical and mental health of human. В: Фізична активність і якість життя людини. Зб. тез доп. II Міжнар. наук.-практ. конф. Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки; 2018:34.

33. Шинкарук ОА, **Денисова ЛВ,** Голованова НЛ, Герасименко СО. Розвиток інформаційного суспільства: проблеми та перспективи. Молодь та олімпійський рух. Матеріали XI Міжнар. конф. Київ; 2018:46–7.

34. Шинкарук ОА, **Денисова ЛВ.** Современные подходы к оценке качества жизни человека: международный опыт. В: Ценности, традиции и новации современного спорта. Материалы Междунар. науч. конгр. Минск; 2018:97–8.

35. Шинкарук ОА, **Денисова ЛВ,** Голованова НЛ, Харченко ЛА, Герасименко СО, Степаненко ОО. Сучасні інформаційні технології в освітньому просторі. В: Інноваційні та інформаційні технології у фізичній культурі, спорті, фізичній терапії та ерготерапії. Матеріали I Всеукр. електрон. конф. з міжнар. участю. Київ: НУФВіСУ; 2018:128–9.

36. **Денисова Л**, Бишевец Н, Шинкарук О. Основні поняття кіберспорту та тенденції його розвитку. В: Інноваційні та інформаційні технології у фізичній культурі, спорті, фізичній терапії та ерготерапії. Матеріали II Всеукр. електрон. конф. з міжнар. участю. Київ: НУФВСУ; 2019:275–6.

37. Shynkaruk O, **Denisova L**, Yukhno Y, Yakovenko E. Computer games and their impact on the mental and physical development of the individual. В: Фізична активність і якість життя людини. Матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Луцьк; 2019:38–9.

38. Shynkaruk O, **Denysova L**, Kharchenko L, Gerasimenko S. Challenges and perspectives of the development of information society. В: Інноваційні та інформаційні технології у фізичній культурі, спорті, фізичній терапії та ерготерапії. Матеріали II Всеукр. електрон. конф. з міжнар. участю. Київ: НУФВСУ; 2019:265–66.

39. **Denysova L**, Stepanenko O, Shynkaruk O, Kharchenko L, Vyshnevetska V. Use of google services in the educational process of masters of physical education and sports. Молодь та олімпійський рух. Матеріали XIII Міжнар. конф. мол. вчених. Київ; 2020:18–9.

***Наукові праці, які додатково відображають
наукові результати дисертації***

40. **Денисова ЛВ**, Хмельницькая ИВ, Харченко ЛА. Измерения и методы математической статистики в физическом воспитании и спорте: учеб. пособие. Киев: Олимпийская л-ра; 2008. 127 с.

41. Кашуба В, **Денисова Л**, Зіяд Хаміді Ахмад Насраллах. Сучасні інформаційні технології в системі підготовки фахівців із фізичного виховання і спорту. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2011;4:96–101.

42. **Денисова ЛВ**, Кашуба ВО, Харченко ЛА. Навчальна програма з дисципліни «Комп'ютерна техніка та математичні методи у фізичному вихованні і спорті»: для студ. 1 курсу. Київ; 2012. 18 с.

43. **Денисова ЛВ.**, Харченко ЛА. Методичні рекомендації до виконання лабораторних робіт з дисципліни «Обчислювальна техніка. Табличний процесор MS EXCEL»: для студ. 5 курсу вузів. Київ; 2013. 36 с.

44. **Денисова ЛВ**, Кашуба ВО, Бойко АВ, Хлевна ЮЛ, Вишневецька ВП. Комп'ютерна техніка та методи математичної статистики у фізичному вихованні і спорті: лабор. практикум. Київ; 2015. 211 с.

45. **Денисова Л**, Бишевец Н. Функціональний стан майбутніх учителів фізичної культури в процесі застосування інформаційних технологій навчання. Молодіжний науковий вісник Східноєвроп. нац. ун-ту імені Лесі Українки. Серія: Фізичне виховання і спорт. 2015;20:27–32.

46. **Денисова Л**, Бишевец Н, Хмельницька І. Структура здоров'язберігальної діяльності фахівця з фізичної культури й спорту в умовах інформатизації освіти. Молодіжний науковий вісник Східноєвроп. нац. ун-ту імені Лесі Українки. Серія: Фізичне виховання і спорт. 2016;21:19–25.

47. **Денисова ЛВ**, Харченко ЛА, Голованова НЛ, Герасименко СО. Навчальна програма з дисципліни «Комп'ютерна техніка». Київ: Олімпійська л-ра; 2017. 30 с.

48. **Денисова ЛВ**, Харченко ЛА, Голованова НЛ, Герасименко СО. Навчальна програма з дисципліни «Інформаційні технології у науковій діяльності у фізичному вихованні і спорті». Київ: Олімпійська л-ра; 2017. 38 с.

49. **Денисова ЛВ**, Шинкарук ОА. Аналіз закордонного досвіду фахової підготовки магістрів фізичної культури і спорту у закладах вищої освіти Китаю. В: Науковий часопис Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). 36. наук. пр. Київ; 2020;3К(123)2020, с. 508–12.

50. Kozatek A, Uzhvenko K, Duchnova L, Radchenko L, Krol I, Ulan A, D'omina A, Borysova O, **Denysova L**, Shi Shengying. Sustainable development and the Olympic Movement. Journal of Physical Education and Sport. 2020;20;1:403–7.

51. **Денисова ЛВ**, Сущенко ЛП, Шинкарук ОА, Кошук ІО. Комп'ютерна програма «ДСШК: моніторинг результатів професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій». Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 99603 від 10.09.2020, видане Управлінням державних реєстрацій Департаменту розвитку сфери інтелектуальної власності Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України.

АНОТАЦІЇ

Денисова Л. В. Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2020.

У дисертації вперше науково обґрунтовано теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Розроблено та експериментально перевірено систему професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Розроблено авторську концепцію професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Подано авторське тлумачення понять «професійна підготовка майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій», «готовність до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій», «професійна компетентність магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти з

використанням інформаційно-комунікаційних технологій», «інформаційно-комунікаційна компетентність магістрів фізичної культури і спорту» та «інформаційно-освітнє середовище вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту».

Репрезентовано алгоритм функціонування інформаційно-освітнього середовища вищої освіти майбутніх магістрів фізичної культури і спорту.

Ключові слова: професійна підготовка, вища освіта, майбутні магістри фізичної культури і спорту, інформаційно-комунікаційні технології.

Denysova, L. V. The theoretical and methodological principles of professional training of prospective masters in physical culture and sport using information and communication technologies. – Manuscript.

Dissertation on the graduation of the scientific degree of Doctor of Pedagogical Sciences on the specialty 13.00.04 – theory and methodology of professional education. – National Pedagogical Dragomanov University. – Kyiv, 2020.

The theoretical and methodological principles of professional training of prospective masters in physical culture and sport using information and communication technologies are for the first time scientifically substantiated in the dissertation.

The system of professional training of prospective masters in physical culture and sport with the use of information and communication technologies has been developed and experimentally tested. It consists of the concept of professional training of prospective masters in physical culture and sport using information and communication technologies, the model of the system of prospective masters in physical culture and sport professional training with the use of information and communication technologies, and educational and methodological provision.

The author interprets the concepts ‘professional training of prospective masters in physical culture and sport using information and communication technologies’, ‘readiness for professional activity of prospective masters in physical culture and sport, which is formed in higher educational institutions with the use of information and communication technologies’, ‘Masters’ in physical culture and sport professional competence, which is formed in higher educational institutions using information and communication technologies’, ‘information and communication competence of masters in physical culture and sport’ and ‘information and educational environment of higher education of prospective masters in physical culture and sport’ are revealed.

The professional training of masters in physical culture and sport with the use of information and communication technologies is considered as an educational process in which software and hardware of information collection, processing and dissemination are integrated. It will allow prospective masters to effectively implement professional functions with the aim to increase people’s physical and intellectual activity, their physical improvement or achievement of higher sports results. Readiness for professional activity of prospective masters in physical culture and sport, which is formed in higher educational institutions using information and communication technologies, is considered as a complex characteristic of personality. It is proved in the mobilization of its physiological

and psychological systems, intellectual, competence and motivational resources and on the applicability of the products of digital transformation of the relevant industry for the effective performance of professional duties on the basis of collaboration, activity, innovation and result-oriented. The professional competence of prospective masters in physical culture and sport, which is formed in higher educational institutions using information and communication technologies, is considered as a complex of professional and personal qualities of prospective masters. It represents their motivation and interest in physical culture and sport, ensuring individuals' motor activity, involves mastering the knowledge of pedagogical, coaching activities, practical experience in improving the health of various segments of the population and involving them in physical exercises. The information and communication competence of masters in physical culture and sport is considered as a dynamic construct based on acquired theoretical knowledge, practical skills, ability to master new information technologies, free orientation in the information space and provides effective implementation of professional tasks in science, professional development and self-realization. The information and educational environment of higher education of prospective masters in physical culture and sport is considered as an information flow of educational orientation, where specific information of sports and pedagogical nature circulates. The producers and consumers of it are subjects of the system of professional training of prospective masters in physical culture and sport, by means of network, remote and cloud technologies for the purpose of the fullest possible realization by the prospective master of personal potential and a choice of an individual educational trajectory.

The algorithm of functioning the information and educational environment of higher education of prospective masters in physical culture and sport is represented.

Key words: professional training, higher education, prospective masters in physical culture and sport, information and communication technologies.